

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ÖREBRO LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Beträffande Länets natur i allmänhet, landets configuration, dess berg och vattendrag m. m., med ett ord i fråga om sådane förhållanden, uti hvilka en förändring antingen alldeles icke eller ock endast under en lång tidsföljd kan inträda, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa hvad i föregående femårsberättelser härom finnes anfördt. Beständare och säkrare uppgifter tillåta dock en noggrannare beräkning af arealen, äfvensom af förhållandet mellan land och vatten. Enligt dessa uppgifter omfattar länet en vidd af 77,374 kvadratmil, af hvilka 70,397 kvadratmil skola upptagas af land och 6,977 af vatten.

I Länets öfrige naturförhållanden hafva under qvinqvennet inga nämnvärda förändringar inträffat, om man ej såsom sådane bör anmärka, att, genom sänkning och utdikning af Granhammarskärren, Skarby-sjön, Tysslingesjön, Runboslätten, Mossbykärren, Hastasjön och Rynningsforsen samt reglering af Kräklingeån, en areal af omkring 8,871 tunnland, förut sank mark, förvandlats till odlingsbar jord. För dessa sjösänkningar och vattenaftappningsföretag blifver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att här nedan under 3:e afdelningen närmare redogöra.

Under tvänne år hafva *geologiska undersökningar* inom Länet pågått, men resultaten af dessa undersökningar hafva ännu icke blifvit offentligen meddelade.

Länets *ecklesiastika* fördelning har under de förflutna fem åren icke undergått någon annan förändring, än att Kumla och Halsbergs till ett pastorat förenade socknar blifvit, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 18 Maj 1860, åtskilda, så att hvardera socknen nu utgör ett pastorat för sig.

De *oregelbundenheter* i den *administrativa indelningen*, som i föregående femårsberättelse funnos angifna, kvarstå äfvenledes oförändrade, och får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derföre i fråga om dem hänvisa till omnämnde femårsberättelse för åren 1856—1860.

Dock hafva under nu afslutade femårsperiod åtgärder blifvit vidtagna för åstadkommande af *rättelse* i åtskilliga af dessa *oregelbundenheter*, i det fråga blifvit väckt, dels om afskiljande af ett hemman Kängstorp i Boo socken från Hällestads och Tjellmo Tingslag i Östergötland och dess förening med Sköllerstads

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-33.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
Tab. Litt. A. Socknebibliotheker.....	4.
3. Näringar.....	5.
Tab. Litt. B. Markegångspriser å säd åren 1861-1865.....	7.
Tab. Litt. C. Metall-tillverkning.....	13.
Tab. Litt. D. Bränvinstillverkningen.....	15.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	16.
Tab. Litt. E. Uppgift på Trafiken på Örebro-Arboga och Nora- Ervalla jernvägarne 1861-1865.....	17.
Tab. Litt. F. Uppgift öfver fraktbelopp, intrader och utgifter vid Stribergs jernväg med sjöfrakt öfver Saxen och Wikern till Wickersvik och Kappsta.....	17.
Tab. Litt. G. Utgifter och inkomster vid Knappfors kanal.....	19.
Tab. Litt. H. Sammandrag öfver de varor, som passerat till och från Örebro och hamnar vid Hjelmaren åren 1861-1865.....	20.
5. Kameralförhållanden.....	21.
6. Politi.....	22.
Tab. Litt. I. Uppgift om bränvinsutskänknings- och minuteringsavgifterne i Örebro Län.....	22.
Tab. Litt. K. Donationer och stiftelser för allmännyttiga och välgörande ändamål, pensions- och nödhjelpsintättningar (utom stipendier vid elementar- läroverken, för hvilka Örebro elementar-läroverks Rektor i program år 1866 utförligt redogjort).	
A. För Kyrkan	26.
Tab. Litt. K. Donationer och stiftelser...	
B. För skolor, lärare och lärjungar.....	27-29.
Tab. Litt. K. Donationer och stiftelser...	
C. För fattigvård.....	29-30.
Tab. Litt. L. Summarisk redogörelse öfver statsbidrag jemte andra utskylder och afgifter i Örebro stad för åren 1861-1865	31.
Tab. Litt. M. Öfversigt öfver Örebro stads kommunalutskylder och finanser för åren 1861-1865.....	32.

	Sid.
Tabellbilagor	34-48.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	34.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	35.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	35.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	36.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	37.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur [inga tabelluppgifter finns].....	37.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk, bruk, fabriker och manufaktur- inrättningar år 1865.....	38.
Tab. N:o 7 b. Handverkare och idkare af annan näring samt deras arbetare år 1865.....	42.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverier och skjutsning.....	43.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1865.....	43.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1865.....	43.
Tab. N:o 10. Hemman, jorområde och egendomar m. m., år 1865.....	44.
Tab. N:o 11. Laga skiften under åren 1861-1865.....	45.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	46.
Tab. N:o 13. Sparbankerna.....	48.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	48.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ÖREBRO LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Beträffande Länets natur i allmänhet, landets configuration, dess berg och vattendrag m. m., med ett ord i fråga om sådane förhållanden, uti hvilka en förändring antingen alldeles icke eller ock endast under en lång tidsföljd kan inträda, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa hvad i föregående femårsberättelser härom finnes anfördt. Beständare och säkrare uppgifter tillåta dock en noggrannare beräkning af arealen, äfvensom af förhållandet mellan land och vatten. Enligt dessa uppgifter omfattar länet en vidd af 77,374 kvadratmil, af hvilka 70,397 kvadratmil skola upptagas af land och 6,977 af vatten.

I Länets öfrige naturförhållanden hafva under qvinqvennet inga nämnvärda förändringar inträffat, om man ej såsom sådane bör anmärka, att, genom sänkning och utdikning af Granhammarskärren, Skarby-sjön, Tysslingesjön, Runboslätten, Mossbykärren, Hastasjön och Rynningsforsen samt reglering af Kräklingeån, en areal af omkring 8,871 tunnland, förut sank mark, förvandlats till odlingsbar jord. För dessa sjösänkningar och vattenaftappningsföretag blifver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att här nedan under 3:e afdelningen närmare redogöra.

Under tvänne år hafva *geologiska undersökningar* inom Länet pågått, men resultaten af dessa undersökningar hafva ännu icke blifvit offentligen meddelade.

Länets *ecklesiastika* fördelning har under de förflutna fem åren icke undergått någon annan förändring, än att Kumla och Halsbergs till ett pastorat förenade socknar blifvit, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 18 Maj 1860, åtskilda, så att hvardera socknen nu utgör ett pastorat för sig.

De *oregelbundenheter* i den *administrativa indelningen*, som i föregående femårsberättelse funnos angifna, kvarstå äfvenledes oförändrade, och får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derföre i fråga om dem hänvisa till omnämnde femårsberättelse för åren 1856—1860.

Dock hafva under nu afslutade femårsperiod åtgärder blifvit vidtagna för åstadkommande af *rättelse* i åtskilliga af dessa *oregelbundenheter*, i det fråga blifvit väckt, dels om afskiljande af ett hemman Kängstorp i Boo socken från Hällestads och Tjellmo Tingslag i Östergötland och dess förening med Sköllerstads

Härad; dels om öfverflyttning af 2 $\frac{1}{4}$:dels mantal i Ramsbergs socken från Skinskattebergs Bergslags härad i Westmanlands Län till Lindes och Ramsbergs härad. Båda dessa frågor äro föremål för handläggning; och beror afgörandet af den förra frågan för närvarande af Kongl. Kammar-Kollegium, medan den sednare är föremål för Eders Kongl. Maj:ts nådiga ompröfning. Likaledes har man inledt åtgärder för att bättre söka ordna de så kallade Smedjebackarnes förhållande till staden Örebro; detta ärende hvilar för närvarande hos en af Örebro Stadsfullmäktige utsedd Komité, hvars uppdrag är att utreda och inkomma med förslag i ämnet, hvilken Komité dock ännu icke hunnit fullgöra detta sitt uppdrag.

Åtskilliga minnesmärken och fornlemningar, bestående af skepps- och kretsformiga stensättningar, ätthögar och runstenar, hafva af den för dylika lemningars bevarande och helgd nitälskande *Föreningen för Nerikes Fornminnen* blifvit bemärkta och efter af Föreningen derom gjord anmälan af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tagna i skydd medelst fridlysning och bestämmande af viten mot åverkan.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Bilagde Tabell N:o 1 utvisar, att *folkmängden* i Länet vid slutet af år 1865 utgjorde, enligt mantalslängderna, 162,232 samt enligt husförhörslängderna 162,717, hvaraf enligt dessa sednare 149,792 tillhöra landet och 12,925 städerna. En jemförelse med uppgifterna för år 1860 visar således, enligt husförhörslängderna, en tillväxt i folkmängden af ej mindre än 11,066 personer, hvaraf 8,926 på landet och 2,140 i städerna. Af Länets fögderier är Wester-Nerikes folkrikast med en befolkning af 47,154 innevånare, derefter Öster-Nerikes med 40,897, sedan Nora fögderi med 32,731 och sist Lindes med 29,010. Den i ögonen fallande större öfverensstämmelsen mellan mantals- och husförhörslängderna vittnar fördelaktigt för den allt större noggranhet och ordning, hvarmed dessa ärenden handhafvas.

Omförmälda tillväxt i folkmängd synes inom *städerna*, synnerligast Örebro och Askersund, härleda sig hufvudsakligen af inflyttningar från kringliggande landsbygd, icke alltid till fromma för städernas fattigvård; men på landet kan man endast tillskrifva densamma rikligare förvärfskällor, mångfaldigade tillfällen till arbetsförtjenst, synnerligast genom ett stigande jordbruk, landets fortgående uppodling och lättadt tillfälle till afsöndring af mindre lägenheter, hvarigenom en mängd nya bosättningar blifvit möjliga. Med tacksamhet mot försynen må äfven anmärkas, att Länet under här ifrågavarande period varit förskonadt för smittosamma sjukdomar, till följd hvaraf antalet af födda städse öfverstigit dödsnumerären. Inflyttningar från andra delar af landet hafva ej ägt rum i någon så betydlig mån, att de kunna räknas bland orsakerna till folkmängdens tillväxt. Deremot hafva från åtskilliga delar af Länet, synnerligast från Nora och Wester-Nerikes fögderier, *utvandringar* skett till Norra Amerikas Förenta Stater. Från det förstnämnda fögderiet hafva ej mindre än 111 män och 57 kvinnor gått att på andra sidan hafvet söka sig en lyckligare ställning, — merändels besvikna i sina förhoppningar, efter hvad af enskilda underrättelser från utvandrare kunnat förspörjas. Dessa underrättelser jemte upprepade varningar synas hafva samverkat till stärfjande af utvandringslustan.

Innevånarnes *förmögenhetsvilkor* äro i allmänhet hvad man kallar bergliga, någon gång derutöfver. Bland landtbefolkningen, som hufvudsakligen utgöres af sjelfägande bönder med deras torpare och tjenstefolk, här och der uppblandade med större godsägare och deras underhafvande, synes i förening med ett stigande jordbruk äfven den yttre synliga välmågan hafva tilltagit, hvilket varit märkbart såväl af klädedrägtens tilltagande yppighet, som ock af lefnadssättet i förbrukning af dyrbarare näringsmedel. Dock gifva åtskilliga af Kronofogdarnes rapporter vid handen, att denna välmåga mångenstädes är mindre verklig än den synes; att skuldsättningen, befordrad af tillfällig lätthet att erhålla lån, växt i jembredd med förbrukningen; och att sålunda den verkliga förmögenheten i det hela snarare torde hafva förminskats än

förökats. Antalet lagsökningar har ock under de sednare åren ej obetydligt tilltagit, men torde med bättre tillgång på penningar nu snart åter nedgå.

För öfrigt hafva hvarken i klädedrägt eller lefnadsvanor några väsentliga eller anmärkningsvärda förändringar försiggått. *Nationaldräkter*, der de på sednare tider funnits, afläggas mer och mer. Förlidet år vid aftäckandet af Engelbrekts staty såg man visserligen åtskilliga prof på den gamla röda och svarta Fellingsbrodrägten, men inom socknen begagnas den eljest på sin höjd vid någon begrafning eller annat högtidligare tillfälle och då blott af enstaka personer.

Byggnadssättet är äfvenledes detsamma som förut. Aftagande tillgång på skog har dock flerstädes nödgat befolkningen att se sig om efter mera skogbesparande byggnadsmaterialier, så att såväl så kallade gjuthus, som byggnader af zinder, korsvirke och dylikt blifvit uppförda. Till taktäckning begagnas i allmänhet tegel, numera äfven spån, hvaremot de gamla torf- och halmtaken alltmer försvinna. I detta hänseende synes allmogen hafva börjat uppmärksamma större godsägares föredöme, hvilket äfven i någon mån varit till fromma för prydligheten.

Den *andliga utvecklingen* bland allmogen och de arbetande klasserna i allmänhet företer en stadig tillväxt. Bland orsaker, som befrämja denna, böra i första rummet nämnas *folkskolorna*, hvilka under ledning och tillsyn af en nitisk Inspektör, understödd af presterskapet, utvecklats en både stegrad och mera omfattande verksamhet. Medgifvas måste äfven, att intresset för skolgång och kunskapers förvärfvande tilltagit hos de arbetande klasserna sjelfva, i samma mån undervisningen inom folkskolan blifvit mera praktiskt nyttig och fördelarne deraf för föräldrar och målsmän mera fattliga och i ögonen fallande, ehuru väl ännu mycket motstånd återstår att bekämpa, härledande sig dels från okunnighet och oförstånd och dels från omständigheter, som erfordra fattigvårdens mellankomst. Härtill kommer vidare inrättandet af allt flere *socknebiblioteker*, hvilka erbjuda en både nyttig och bildande läsning och på de flesta ställen flitigt anlitas. Angående dessa, blir Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att här nedan vidare sig yttra. Såsom en ytterligare orsak torde äfven kunna nämnas en mera utbredd *tidningsläsning*. Denna orsak kan visserligen synas vara af tvetydig natur, enär beskaffenheten af den bland allmogen mest spridda tidningslitteraturen oftast ej kan kallas vald, utan snarare egnad att väcka obelåtenhet och misstroende i sinnena, men den Svenska allmogens sinne för det rätta, hedrande och anständiga är emellertid så lefvande, att allt detta missledande ej förmått i märkbar mån förvillan tänkesätten och omdömet, medan man likväl tillgodogjort sig det upplysande, som den periodiska pressen ej kan undgå att innehålla, äfven i dess lägst stående organer. Hurusomhelst så har tidningsläsningen otvifvelaktigt samverkat med de nya kommunalinrättningarna till väckande af allmän anda och sinne för offentliga angelägenheter, hvilket alltid vidgar den enskildes synkrets utöfver den torfva, från hvilken han hemtar sin dagliga spis. Den stigande upplysningen synes äfven utöfva ett godt inflytande på det sedliga tillståndet, hvartill naturligtvis äfven en bättre ekonomisk ställning bland den egentliga arbetsklassen bidragit. Brottens antal visa förminskning, antalet oäkta barn är ej större, snarare mindre än annorstädes. Dryckenskapslasten aftager fortfarande i sammanhang med en minskad förbrukning af bränvin, hvarföre ölet begagnas såsom surrogat. Måhända har dock konsumtionen af kaffe och utländska spritdrycker varit i tilltagande.

De i förra femårsberättelsen omnämnda *schismatiska rörelser* pågå fortfarande. De som anslutit sig till dessa rörelser kunna fördelas under tvänne kategorier, Baptister och gammal-Lutheraner, af hvilka de sednare äro talrikast. Båda sekterna, om man så får kalla dem, hafva inom åtskilliga delar af Länet sina särskilda bönehus, hvilkas antal under denna period förökats, men några egna församlingar hafva ingenstädes blifvit bildade.

Socknebiblioteker af större eller mindre omfattning finnas inrättade i ej mindre än 38 af Länets Tab. Litt. A. kommuner. Erhållna meddelanden gifva äfven vid handen, att detta bildningsmedel i allmänhet flitigt

begagnas, så att blott på några få ställen liknöjdhet i detta hänseende är märkbar. I betraktande af sakens vikt och då anförda fakta möjligen kunna blifva en sporre för de liknöjde samt i allmänhet mana till efterföljd och täflan, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett nyttigt införa nedanstående tablå, utgörande ett sammandrag af alla från presterskapet inkomna uppgifter, rörande socknebibliothekernas uppkomst, tillstånd och medel till utveckling, jemte det intresse befolkningen vid dem synes fästa.

Tab. Litt. A.

Socknebiblioteker.

	Antal band.	
Örebro stad	1,000	Bildadt år 1859. Församlingen har till dess underhåll beviljat ett årligt anslag af 300 R.dr. Anlitas flitigt.
Askersunds d:o	300	Bildadt år 1861. Anlitas gerna af Församlingen.
Nora d:o	296	Bildadt år 1863. Äges gemensamt med Bergsförsamlingen. Anlitas allt mer och mer årligen.
Lindesbergs d:o	331	Bildadt år 1859. Äges gemensamt med Bergsförsamlingen. Hugnades genast efter dess stiftelse med en gåfva af enskild person å 150 R.dr och 1862 anslag Församlingen 292 R.dr till dess underhåll.
Almby socken	100	Anlitas mindre flitigt.
Axbergs d:o		Med böcker af blandadt innehåll. Begagnas flitigt.
Boo d:o	88	Bildades år 1862 af frivilliga sammanskott.
Ekeby d:o	100	Anlitas gerna af Församlingen.
Glanshammars d:o	115	Dito dito
Götlunda d:o	250	Bildades år 1859. Tillväxer årligen genom uppköp och gåfvor. Anlitas flitigt.
Hofsta d:o		Med böcker af blandadt innehåll. Anlitas gerna.
Kils d:o	365	Begagnas flitigt.
Långbro och Ånsta socknar	200	Bildades år 1859. Underhålles och förökas genom årliga sammanskott inom Församlingen.
Lennäs socken	235	Begagnas flitigt. Flera exemplar af religiösa tidningar hållas dessutom af allmogen.
Stora Mellösa d:o	258	Bildadt genom frivilliga sammanskott och förökadt dels genom enskilda gåfvor, dels genom utdebitering inom Församlingen. Begagnas flitigt.
Mosjö d:o	98	Bildadt år 1859. Begagnas mindre flitigt.
Ringkarleby d:o	214	Anlitas flitigt af Församlingen.
Svennevads d:o	182	Grundadt år 1860. Begagnas flitigt af ett inskränkta antal medlemmar af Församlingen.
Snafunda d:o	100	Anlitas flitigt samt underhålles och förökas genom frivilliga bidrag.
Tysslinge d:o	185	Anlitas flitigt.
Wintrosa d:o	132	Bildadt 1859. Anlitas flitigt.
Askersunds d:o	172	Grundadt år 1862 dels genom sammanskott af församlingsmedlemmar dels genom gåfvor af enskilda personer. Vid Aspa bruk finnes dessutom ett för brukets underlydande upplåtet Bibliothek af omkring 200 band.
Bodarne d:o		Hittills flitigt begagnadt.
Edsbergs d:o	60	Anlitas temligen flitigt.
Hackvads d:o		Inom Församlingen finnes ett mindre Bibliothek, som först under sistlidne sommar vunnit någon utvidgning dels genom inköp, dels genom gåfvor.
Knista d:o	164	Bildadt år 1857. Anlitas flitigt af ett mindre antal utaf Socknens befolkning.
Kumla d:o		På Maj-stämman innevarande år beslöts bildande af ett Sockenbibliothek, hvilket nu pågår.
Lerbäcks d:o		Har ett större antal goda böcker, som flitigt läsas.
Nysunds d:o	315	Anlitas mindre än förr, sannolikt af anledning att några nya böcker icke kunna i brist af medel inköpas.
Skagershults d:o		Har ett mindre Bibliothek, skänkt af ägarne till Bolby, — som flitigt anlitas.
Wiby d:o		Har ett äldre Bibliothek, på sednare tider ej mycket anlitat.
Carlskoga d:o		Har ett Bibliothek vid kyrkan och ett vid Carlsdal, tillkomna genom enskilda personer. Anlitas allmänt. Församlingen har anslagit 125 R.dr om året till sitt Bibliothek.
Bjurkärns d:o		Bildadt år 1862. Förökas årligen genom inköp. Anlitas flitigare med hvarje år.
Grythyttans d:o	309	Bildadt år 1862. Anlitas temligen flitigt.
Hellefors d:o		Bildadt år 1859 genom sammanskott af Församlingen. Åtnjuter årliga anslag och anlitas ganska flitigt.
Ervalla d:o		Upplåtits till begagnande först detta år. Anlitas flitigt.
Ramsbergs d:o	338	Bildadt år 1859 genom donation af enskilda personer.
Qvistbro d:o	33	Grundadt år 1859 genom subscription och öppnadt till utlåning år 1860. Anlitas flitigt.

Då allmogen nu snart kommer att bestå af personer, hvilka alla genomgått folkskolan och således mera obehindradt kunna begagna böcker, äfven rörande andra ämnen än de kyrkliga, skola socknebibliothekerna otvifvelaktigt blifva än mer begagnade och vinna mera intresse för socknarnes innevånare. Valet af böcker är dock härvid af största vikt. Religionsböckerna samt populärt författade moraliska skrifter böra naturligtvis icke saknas i något socknebibliothek, men nödvändigt är äfven, att de innehålla böcker jemväl i andra ämnen, såsom jordbruk, boskapsskötsel, binäringar, historia och naturkunnighet jemte beskrifningar rörande fäderneslandet samt främmande länder och folk.

Af skarpskytteföreningar finnas inom Länet ej mindre än åtta, nemligen Örebro, Wester-Nerikes, Askersunds, Carlskoga, Nora, Grythytte och Hellefors, Lindesbergs stads och Lindes och Ramsbergs härads samt Nya Kopparbergs föreningar. Det inom dessa föreningar, hvilka alla äro bildade i enlighet med hufvudgrunderna i Eders Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 8 Mars 1861, enrollerade manskap uppgick den 31 December förlidet år till 2,244 man, af hvilka 821 man tillhörde Örebro förening, 260 Wester-Nerikes, 136 Askersunds, 126 Carlskoga, 256 Nora, 110 Grythytte och Hellefors, 354 Lindesbergs stads samt Lindes och Ramsbergs härad och 181 man Nya Kopparbergs förening. Bland de många fördelar dessa föreningar ostridigt medföra, kan man, oberäknadt det fosterländska syftet, icke undgå att anmärka det skick och den ordning, hvartill den vänjer ungdomen, den fosterlandskänsla dessa öfningar och dessa uppoffringar för fäderneslandets försvar ofelbart måste utbilda, under det medlemmarne derigenom afhållas från att använda sina lediga stunder på råa nöjen och oädla njutningar.

Förlikningsdomstolar finnas, såsom i föregående berättelse är nämnt, inom Kumla, Halsbergs, Stora Mellösa, Gellersta och Sköllerstads socknar, samt numera äfven inom Lindes socken, hvilkas verksamhet fortsattes med framgång.

3. Näringar.

A) och B) *Jordbruket och Boskapsskötseln*. I afseende på hosföljande af Länets Hushållnings- Tab. N:o 2 sällskap meddelade tabeller N:o 2 och Litt. B. *) rörande jordbruket har Hushållnings-sällskapet lemnat och Litt. B. följande upplysningar:

»Till följd af Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär till dess Befallningshafvande och Hushållnings-sällskapen af den 3 Mars sistförflutna år, hade Chefen för Statistiska Central-Byrån begärt Sällskapets medverkan för insamlande af statistiska uppgifter rörande jordbruket för år 1865. Sällskapet anmodade de personer, som ansågos för saken nitälskande, en för hvarje kommun, att åtaga sig bestyret med primäruppgifters upphemtande och ordnande, ett bestyr, som kräfver tid, noggrannhet och intresse för saken, om resultatet skall blifva värdefullt. Dessa uppgifter inkommo efter hand till Hushållnings-sällskapet utom för tvänne kommuner, nemligen Carlskoga och Hammar, från hvilka ännu ingenting blifvit i detta hänseende meddeladt. Att hvarjehanda brister och fel skulle förefinnas i ett arbete af denna beskaffenhet, är helt naturligt, och dessa kunna icke i väsendtligare mån undanröjas, så länge kartor saknas vid många gårdar och följaktligen arealen af den odlade jorden derstädes måste slumpvis upptagas. Först när det ekonomiska karteverket för Länet blifver färdigt — hvilket lär inträffa under nästkommande år — kunna uppgifterna om utsäde och skörd jemförelsevis lätt nog kontrolleras. Det är väl sannt, att den areal af odlad jord, som der kommer att intagas, årligen förändras genom en fortskridande tillväxt, men denna kan dock lätt uppmärksammas och antecknas, om detta årligen sker. Emellertid grunda sig siffrorna å hosföljande

*) Då den åberopade Tab. Litt. B, eller Hushållnings-sällskapets kalkyl, är särskildt tryckt uti de Bidrag till Sveriges officiella Statistik, som under seriebokstafven N omfatta Jordbruk och Boskapsskötsel, samt dess hufvudinnehåll finnes upptaget i Tab. N:o 2, har den här ej blifvit omtryckt, men tillfället torde få begagnas, att här rätta det i nämnde serie N sidorna 6 och 7 förekommande fel, der talen 801 och 10,043 böra uppflyttas från sista till nästföregående eller öfverskottsraden. (*Statistiska Central-Byrån.*)

tabeller på de från kommunerna till Hushållnings-sällskapet inkomna anteckningar, sedan likväl i ögonen fallande misstag blifvit rättade.»

»Enär likväl, vid beräkning af den spannmål, som erfordras, dels till utsäde, dels till föda åt befolkningen — den sednare upptagen till 3 kappar hvete, 1½ tunna råg, 8 kappar korn, 1 kappe hafre, 4 kappar ärter och 2½ tunnor potatis i medeltal för hvarje person — det visade sig, att bristen uppgick till icke mindre, än 84,361 tunnor råg, 10,910 tunnor korn, 8,581 tunnor ärter och 36,600 tunnor potatis, har en annan, jemväl i Hushållnings-sällskapets särskildt tryckta redogörelse under N:o II intagen kalkyl blifvit uppgjord, som, åtminstone hvad öfverskottet och bristen af spannmål och potatis angår, närmare antyder det verkliga förhållandet. Att skördebeloppet, helst der den odlade ägovidden icke kunnat uppgifvas, skulle blifva allt för lågt, var på förhand att beräkna, så mycket lättare, som jordbruksfastigheternas värde, enligt nya Bevillningsförordningen, betydligt höjdes år 1862 — således icke lång tid efter det uppgifterna insamlades till Finans-Komitén — hvilken omständighet af allmogen i allmänhet betraktas såsom en följd just af dessa uppgifter.»

»Om man jemför den i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelse för 1856—60 uppgjorda beräkning af skörd inom Länet *efter afdrag af utsädet* med de nu meddelade sockneuppgifterna *utan utsädets afdrag*, så visar det sig, att produktionen af alla sädesslag, med undantag af hvete och hafre, skulle hafva betydligt nedgått under sista qvinqvenniet.

	1860.	1865.
Skörd af Hvete	24,841.	25,969.
» » Råg	252,925.	178,932.
» » Korn	46,509.	34,315.
» » Hafre	197,434.	259,906.
» » Blandsäd	21,089.	18,833.
» » Ärtor	20,901.	13,678.
» » Potatis	452,438.	425,811.
	<hr/>	<hr/>
	Summa 1,016,137.	957,444.

Undantager man hafren, hvars odling, till följd af de fördelaktiga priser den betingar på verdensmarknaden, onekligen mycket tillväxt, så skulle året 1865, som ingalunda var ett missgynnande år, hafva gifvit Länets jordbrukare 121,167 tunnor spannmål och potatis mindre än året 1860, och detta, oaktadt arealen af den odlade jorden nu är uppgifven till 33,421 tunnland mera än vid sistnämnde år.»

»Skilnaden emellan sockneuppgifterna och den derpå följande kalkylen ligger dels i den *större* ägovidden för höstsäd och baljväxter och i en deremot svarande *mindre* för skörd af till vårsäd hörande stråsäd och foderväxter, som i den sednare blifvit beräknad, dels ock i den något förhöjda skörd per tunnland, som man ansett sig böra antaga. Nedsättningen af arealen för foderväxter torde kunna försvaras med hänseende såväl till det betydliga omfånget af naturlig äng, som i Länet förefinnes, som ock till det annu i icke ringa grad förekommande 2- och 3- skiftesbruket. Enligt berörde kalkyl skulle produktionen hafva under de sista fem åren förökats med följande belopp:

Hvete	4,080	tunnor.
Råg	8,157	»
Hafre	56,172	»
Blandsäd jemte Vicker	2,823	»
Ärtor	2,137	»
Potatis	26,849	»
hvaremot produktionen förminskats med Korn	4,099	»

Att, oaktadt denna förökning, brist uppkommer af råg, hvarå år 1860 öfverskottet beräknades till 2,547 tunnor, härflyter deraf, att folkmängden då antogs vara 147,000 och nu deremot antages till 160,000, och att följaktligen 19,500 tunnor af nämnde sädesslag erfordras utöfver behovet för berörde år. Att den betydligt förhöjda produktionen af hafre icke lemnar ett deremot svarande förhöjdt öfverskott, kommer deraf, att till utfodring af kreaturen ansågos år 1860 åtgå 109,986 och nu deremot 150,000 tunnor, oaktadt kreaturen antal icke tillväxt.»

Med undantag af året 1861, då höstsädet, till följd af mycken nederbörd nästföregående år, blef under medelmåttan, och likaså höskörden år 1865, har skörden under qvinqvenniet af såväl spanmål, som foder, varit fullt medelmåttig och året 1862 god. De tvänne första åren af denna period erhöll också landtbrukaren ganska fördelaktiga priser för säden, men hans ekonomiska ställning har likväl varit och är ännu ganska bekymmersam, hvartill orsaken bör bland annat sökas i den stegrade produktionskostnaden, hvilken ingalunda höjer eller sänker sig i jemnbredd med gällande spanmålspriser.

I afseende på *utförseln* från och *införseln* till Länet af spanmål, kan uppgifvas endast hvad som passerat Örebro hamn. Dit hafva under qvinqvenniet inkommit 238,166 kubikfot råg, 23,417 kubikfot korn, 37,516 kubikfot ärter samt 4,819 kubikfot hvete — och derifrån afgått 11,507 kubikfot råg, 10,514 kubikfot korn, 421,627 kubikfot hafre, 979 kubikfot ärter och 20,177 kubikfot hvete.

Markegångspriserna å säd hafva varit de i bilagde Tabell Litt. B upptagna.

Tab. Litt. B.

I afseende på *ladugårdsskötseln* gäller i det närmaste samma förhållande, som i förra berättelsen Tab. N:o 3. omförmåltes. För att bereda en lättare afsättning af mjölk och dymedelst förmå allmogen till rikligare utfodring åt kreaturen, har Hushållnings-sällskapet åren 1863 och 1864 utgifvit fyra räntefria lån, hvartdera å 2,000 R:dr, till anläggning af *bymejerier* i särskilda trakter af Länet. Lånen skola återbetalas inom fem år. Dessa mejerier äro nu i verksamhet, men ännu är det för tidigt att döma om den verkan, de komma att medföra för det åsyftade ändamålet. De tvänne sistförflutna åren har inom Länet varit anställd en

Tab. Litt. B.

Markegångspriser å säd åren 1861—1865.

		Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd, hälften Korn och hälften Hafre.
		kub:fot.	kub:fot.	kub:fot.	kub:fot.	kub:fot.
A) Landslagen.						
1861	R:dr R:mt	3,81	3,02	2,22	1,11	1,67
1862	» »	3,57	2,35	1,98	0,99	1,49
1863	» »	2,78	2,22	2,00	0,98	1,49
1864	» »	2,75	1,75	1,75	0,85	1,30
1865	» »	2,90	1,90	1,60	1,00	1,30
Medelpris för alla fem åren		3,16½	2,24½	1,91	0,98½	1,45
B) Bergslagen.						
1861	R:dr R:mt	3,89	3,10	2,32	1,15	1,77
1862	» »	3,65	2,43	2,06	1,06	1,56
1863	» »	2,86	2,30	2,08	1,04	1,56
1864	» »	2,75	1,80	1,80	0,90	1,35
1865	» »	2,95	1,95	1,65	1,00	1,32
Medelpris för alla fem åren		3,22	2,31½	1,98½	1,03	1,51½

mejerist, hvars biträde sista året anlidades af 27 personer för 52 dagar. Hans verksamhet och det tillfälle, som blifvit beredt åtta af allmogens döttrar och tjenarinnor i allmänhet, att under en tid af två månader få på Hushållnings-sällskapets bekostnad vistas vid Riseberga mejeri, ingifva förhoppning om ett raskare framåtskridande i detta hänseende. Dertill kommer den alltmer anlidade utvägen att såväl vid Riseberga, som andra egendomar, kunna få inköpa kalvvar af förädlad race. Afsättningen af gödboskap på England har under sista tiden uppmanat till försök att på sådant sätt förskaffa sig en god afkastning af ladugården. De så kallade *kreaturstorgdagar* , hvilka hållas i Lanets städer en dag i hvarje af månaderna November—Mars, hafva i Örebro varit talrikt besökta af både säljare och köpare.

Priserna på kreatur och ladugårdsprodukter hafva varit omvexlande, å en häst från 150 till 300 R:dr, en slagtoxe från 100 till 150 R:dr, en ko från 50 till 80 R:dr, smör från 50 till 75 öre, kumminost från 17 till 25 öre per skålpund och å ett tjog ägg från 50 öre till 1 R:dr.

Fårskötseln synes fortfarande icke vara omfattad med synnerligt intresse, dock hafva till åtskilliga egendomar anskaffats får af Southdownsrace från stamschäferiet å Riseberga.

För *biskötseln* förkofran efter Dzierzons method har Hushållnings-sällskapet sökt verka medelst antagande för åren 1862 och 1863 af en undervisare i densamma. Enär denne för sistnämnde år anlidades af endast 18 personer, fann Hushållnings-sällskapet icke skäl att bevilja ytterligare anslag för detta ändamål. Att denna binäring icke derföre är förgäten, bevittna de hos många bland allmogen befintliga bikupor.

Åkerjordens utvidgande och förbättring har fortgått, om också med något förminskad fart. *Nyodlingar* uppgifvas hafva under qvinqvennet blifvit verkställda å 1,082 tunnland, *underdikning* å 2,197 tunnland och *ängsvattning* å 11 tunnland.

Följande *vattenaftappningsföretag* hafva, under den tid berättelsen omfattar, blifvit påbörjade och de flesta deraf äfven under qvinqvennet fullbordade:

Utdikningen af Granhammarskärren, hvartill Eders Kongl. Maj:t den 8 Mars 1861 i nåder beviljat ett låneunderstöd af 22,500 R:dr. Detta arbete påbörjades hösten 1861, fortsattes sedermera från våren 1862 till samma tid 1863, då det blef färdigt, och afsynades på sommaren sistnämnde år. Å den härigenom uppkomna jord, öfver 1,100 tunnland, hvilken dels gjorts odlingsbar, dels befriats från syra, hafva redan goda skördar erhållits, och arbetet visat sig motsvara gjorda förhoppningar. Arbetskostnaden har uppgått till omkring 60,000 R:dr.

Sänkning af Skarbynsjön. Sedan genom undersökningar, i förra berättelsen omnämnda, blifvit utrönt, att kostnaden för detta företag, hvarigenom beräknats att 2,141 tunnland äng och bättre mossar samt omkring 84 tunnland sjöbotten och 803 tunnland nästan oduglig mosse kunde göras odlingsbara, skulle uppgå till 46,500 R:dr, förutom inlösen af en mindre qvarn, beslöts att verkställa detta arbete, hvilket äfven påbörjades 1862 och blef färdigt under vintern 1864. Dels till följd af ogynnsam väderlek, dels genom jordarbetets betydligt svårare beskaffenhet, än hvad som beräknats, fördyrades arbetet så ansenligt, att kostnaden, inbegripet qvarnens inlösen, uppgått till omkring 80,000 R:dr.

Reglering af Kräklingeån. Genom detta företag är afsedt att torrlägga omkring 1,400 tunnland sank mark, till en del redan förut odlad och öfverallt af en särdeles utmärkt beskaffenhet. Kostnaden härför är beräknad till 103,000 R:dr, förutom ifrågasatt ersättning för, till följd af regleringen, behöfliga förändringar af dammbyggnaden vid en straxt nedanför belägen qvarn. Arbetet, som påbörjades hösten 1863, har med få uppehåll fortgått till hösten 1865, då det blef färdigt, med undantag af några mindre rensningar i afloppsgrafven samt den nämnda förändringen af dammbyggnaden vid qvarnen, hvilka ej kunna verkställas förr än uppgörelse med qvarnägaren hunnit träffas. Ehuru, till följd af svåra penningekonjunkurer under arbetstiden, de af bolaget upptagne lån blifvit dyrare, än man kunnat vänta, torde kostnaden för sjelfva arbetet ändock icke komma att uppgå till högre belopp än hvad från början beräknats.

Sänkning af sjön Tysslingen och Svartån samt utdikning af den så kallade Runboslätten. Till ifrågasvarande arbete, hvars kostnad enligt förra berättelsen alternativt beräknats till 197,000 eller 212,000 R:dr, beviljade sednast församlade Ständer ett lånebidrag af 100,000 R:dr. Genom detta företag hafva omkring 2,300 tunnland jord, af i allmänhet god beskaffenhet, dels från att vara sank och nästan värdelös ängsmark, blifvit odlingsbar, dels redan befintlig, men för öfversvämningar utsatt åkerjord blifvit torrlagd. Arbetet härmed påbörjades i Oktober månad 1863 och har sedan, med afbrott under vintrarne, fortgått, så att det i sistlidne April månad blef till afsyning anmaldt; men till följd af innevarande års stora vårflod, hvilken förorsakade åtskilliga skador å vallar och dammar, blef arbetet först i sistlidne Oktober månad fullbordadt och afsynadt. Arbets- och materialkostnaderna härför hafva utgjort 154,300 R:dr, hvartill komma för undersökningar och förberedande kostnader 4,700 R:dr, samt för expropriationer, arfvode, landtmäteriförrettningar, administration och kapitaliseradt framtida underhåll m. m. 76,000 R:dr, så att hela kostnaden för arbetet belöper sig till 235,000 R:dr.

Utdikning af Mossbykärren i Kumla och Sköllerstads socknar. Arbetsplanen härför blef den 8 April 1864 af Eders Kongl. Maj:t i nåder gillad och ett statslånebidrag af 5,900 R:dr beviljad. Arbetet, som, enligt kontrakt, skulle vara fullbordadt den 1 Oktober 1865, afsynades ock i Oktober månad sistnämnde år. Kostnaden var beräknad till 11,889 R:dr 35 öre, och genom arbetets utförande skulle 380 tunnland mark, af mer och mindre god beskaffenhet, befrias från vatten.

Sänkning af Hastasjön i Götlanda, hvarigenom, sedan ifrågasatt ytterligare afdikning blifvit verkställd, omkring 1,000 tunnland sank mark blifver torrlagd, påbörjades och fullbordades 1863; kostnaden för sänkningen uppgår till 7,000 R:dr.

Vid Rynningeforsen i Fellingsbro gräfdes 1863 en kanal, genom hvilket företag 5 à 600 tunnland vattendränkta ängar blefvo odlingsbara. Kostnaden, som sammansköts af delägarne, uppgick till 12,000 R:dr.

Den för Länet på Hushållnings-sällskapets bekostnad anställde *Agronom* har under alla åren varit i full verksamhet, enär han i medeltal under hvarje år arbetat 154 dagar hos 59 landbrukare, af hvilka under alla fem åren tillsammans 107 bland allmogen begärt och erhållit hans biträde för 164 dagar.

I Länets lägre *landbruksskola* vid egendomen Lund i Hofsta socken, der förut endast 12 frilärningar voro intagne, hafva från och med den 1 November 1862 fjorton lärningar erhållit undervisning. Jemte Föreståndaren och en underlärare äro 3:ne biträdande lärare derstädes anställda, nemligen i skogshushållning, i hofbeslagning och kreaturssjukdomars botande, samt i slöjd och smide. Utom statens anslag 4,000 R:dr hafva för skolans obehindrade fortgång 1,000 R:dr årligen utgått ur Hushållnings-sällskapets kassa.

Vid de *landbruksmöten*, som varit anställda åren 1861—1864, hafva i prisbelöningar utdelats tillsammans 101 dukater och 848½ R:dr Specie samt till premier vid årliga *gillesmöten* 4,401 R:dr R:mt.

Slutligen må nämnas, att, under den tid berättelsen afser, har vanliga *årslönen* för dräng varit 100 à 150 R:dr, för piga 30 à 75 R:dr; värdet af stat och lön för dräng 250 à 400 R:dr, för piga 175 à 200 R:dr; sommardagsverke för man betalas med 1 à 2 R:dr, för kvinna med 37 öre à 1 R:dr, vinterdagsverke för man med 50 öre à 1 R:dr, för kvinna med 33 à 50 öre.

C) *Skogshushållning jemte D) Rofdjurs utödande.* Den till de allmänna skogarnes vårdande anställda *skogs- och jägeristaten* inom Länet har under sistförflutna femårsperioden ökats med en extra Öfverjägare och en extra Skogvaktare.

Kronoparker och Häradsallmänningar, hvilkas areal och afverkningsbelopp inhemtas af bilagde tabell Tab. N:o 4. N:o 4, äro numera indelade i 19 skogsblock och skötas regelmässigt, enligt därför uppgjorda skogsplaner. Genom afdikning af mossar och sanktrakter å dessa skogar är den skogbärande arealen ej obetydligt ökad och kommer att än mer ökas, då de uppgjorda afdikningsplanerna hinna i sin helhet utföras. I den ekonomiska förvaltningen af Häradsallmänningarne deltaga fortfarande häradsboerne genom utsedde depu-

terade, hvilka biträda vid granskningen af de utsyningsberättigades behof, hålla syner till kontrollerande af virkets användande i enlighet med gifna föreskrifter samt handhafva allmänningskassorna, med undantag af Askers allmännings, hvilken är nedsatt i Länets ränteri. Vid periodens slut utgjorde allmänningskassornas behållning 9,241 R:dr 86 öre.

Från de till Dylta svafvelbruk anslagne allmänningar erhålles årligen utsyning, enligt privilegierna, och har dessutom år 1864 från dessa skogar försålts vindfällt virke för ett belopp af 3,334 R:dr 90 öre, som, efter afdrag af utgifterna för virkets upphuggning och försäljning, nedsatts i Länets ränteri, i afvaktan å slutliga afgörandet af frågan om dispositionsrätten till dessa skogar.

Af *grufveallmänningarne* inom Länets äro ännu endast de i förra berättelsen omnämnde till rationel hushållning indelade. De öfrige skötas enligt approximativt uppgjorde planer. Genom de sednare årens stormar har en mängd skog vindfällts; till följd hvaraf afverkningen ock varit vida större än vanligt.

Af *boställsskogarne* hafva inalles 29,628,23 kvadratref under perioden blifvit af Länets jägeritjenstemän uppmätte, taxerade och till regelbunden traktuggning indelade. Å de oindelade skogarne, hvilkas areal och afkastning icke kan med någon bestämdhet uppgifvas, förr än en väl behöflig reglering försiggått, sker afverkningen genom planlös blädning. Dessa skogar användas väl endast till husbehof, men under de tre sista åren har afverkningen af vindfallen varit nära fördubblad, hvilket ock gjort behofvet af en noggrannare tillsyn, än som under nu varande förhållanden kunnat äga rum, såväl å afverkningen, som å dess användande, mera i ögonen fallande.

Å en del *enskilde skogar*, isynnerhet de, som tillhöra bruken och de större egendomarne, är väl, såsom i förra berättelsen anmärktes, en ordnad skogshushållning införd, men å allmogens deremot fortfar i allmänhet en planlös blädning och afverkning utan afseende å skogarnes bibehållande åt efterkommande. De tre sista årens ökade afverkningar hafva ock framkallat ökad antal sågar och andra vedkonsumerande inrättningar, samt en export vida betydligare än föregående åren. Men om ock å ena sidan vinningslystnaden och tvånget att tillvarataga vindfälld skog ökat afverkningarne, kan man å andra sidan ej förneka, att en del skogsägare åt sina skogars skötsel egnat en ökad uppmärksamhet. Så t. ex. hafva, utom de af enskilde skogsförvaltare gjorda indelningar för en planmässig skogshushållning, jägeritjenstemännens biträde varit anlitadt för uppmätning och indelning till rationel skötsel af ej mindre än 191,785,20 kvadratref skog. För alla bruksskogar äro särskilda förvaltare, med längre eller kortare tids årligt biträde, antagne. Med den föresyn, som dels från statens skogar, dels från de enskildes, der en ordnad hushållning finnes införd, är att tillgå, torde man kunna hoppas, att, om ock långsamt, exemplen skola mana till efterföljd, innan behofvet, kanske för sent, tvingar att vidtaga åtgärder, som ej lemna framtiden ur sigte.

Sedan den 1 September 1865 är, för att biträda vid vården och skötseln af enskildes, isynnerhet mindre jordägares skogar, antagen en *forstman*, hvilken af Landstinget erhåller 1,000 R:dr om året och af Hushållnings-sällskapet 500 R:dr utom reseersättning och traktamente för hvarje förrättningsdag. Ganska många hafva redan första året begagnat forstmannens biträde och för kommande år har ökad antal anmält sig till erhållande deraf. Vid Länets landbruksskola meddelas äfven undervisning i skogshushållningen, och deltagar, för bildande af dugliga skogvaktare, Länets Hushållnings-sällskap sedan den 1 November 1861 med ett årligt belopp af 900 R:dr i underhållet af den vid Skogshall i Södermanland inrättade *skogvaktarskola*, mot rättighet att der årligen besätta tre lärlingsplatser, hvilkas innehafvare, efter slutad lärotid, gemenligen blifva anställda hos skogsägare inom Länets.

Sågarnes inom Länets antal och afverkning hafva under de sednast förflutna åren högst betydligt ökats. Så hafva, efter fullbordande af jernvägsanläggningarne inom Länets, hvilka möjliggjort en vinstgifvande export af trävaror, nya sågar för afsalu anlagts eller äldre lego- och husbehofssågar till salusågar förändrats vid Laxå, Stora Lassåna, Hasselfors, Svartå, Trysstorp, Finnåker, Rockhammar och Frövi, hvilka

alla drifvas med vatten eller ånga. Af de äldre salusågarne vid Oppboga och Ölsboda fortgår å förstnämnde ställe tillverkningen af plank, bräder och läkten, hvaremot sedan 1864 trävaruexporten och ångsågningen vid Ölsboda blifvit inställda. Då man väl kan antaga, att de skogar, från hvilka dessa sågar hemta sitt virke, i allmänhet skötas fullt rationellt och icke öfver höfvan anlitas, torde dessa sågar icke kunna sägas hafva utöfvat något så särdeles menligt inflytande på skogstillgången.

Bland inrättningar, som icke obetydligt anlita skogstillgången, torde äfven böra nämnas Hammars glasbruk samt åtskilliga bränvinsbrännerier; hvaremot vid den kalkbränning, som på flera ställen, särdeles inom Edsbergs härad, idkas, skogarne icke anlitas, utan begagnas dervid uteslutande alunskiffer som bränsle.

Tjärutillverkning förekommer endast å de skogrikaste trakterna af Länet, och der ej till någon betydenhet.

Svedjandet har ock nästan alldeles upphört, och användes endast undantagsvis å ett och annat ställe i bergslagen.

Skogseldar af någon betydenhet hafva icke förekommit under perioden, blott några mindre dylika hafva ägt rum inom Nya Kopparbergs härad och å bruksskogar å Tiveden, merändels uppkomna genom vallhjon eller i följd af hankbränning.

Genom det skogsödande *stängselsättet*, hvarom i förra berättelsen nämndes, anlitas ännu skogarne starkt, ehuru någon minskning derutinnan synes vara att motse, till följd deraf att, särdeles vid de större egendomarne, de gamla gärdsgårdarne allt mer och mer borttagas och ersättas genom annan hägnad eller göras obehöfliga genom användande af vallhjon för kreaturens vaktande.

Men mest af allt synas de *starka stormar*, som 1863 och, fastän i mindre grad, äfven påföljande år härjat Sveriges alla skogstrakter, skadat skogarne inom Länet samt i allmänhet gifvit anledning till den ökade afverkningen och förorsakat det fall i *priset på skogsprodukter*, som derefter inträffade och till en del ännu fortfar, såsom af nedanstående uppgift inhemtas:

1 stig kol om 24 tunnor.....	11, 12 à 16 R:dr — öre.
1 famn barrved	5 » — »
1 famn björkved.....	8 » 50 »
1 sågstock	4 à 4 » 50 »
1 byggnadstimmer.....	3 » — »
1 tolt bräder	5 à 8 » — »
1 » 2-tumsplank.....	12 » — »
100 stycken stör.....	3 » 50 »
1 lass gärdslä om 60 stänger	2 » 50 »

Torfmassar inom Länet hafva på Hushållnings-sällskapets bekostnad blifvit undersökte och i följd deraf början till torftägt gjord, bland andra ställen, vid Säbylund i Kumla socken. För öfrigt begagnas bränntorf vid ett och annat bruk och bergverk samt till någon del äfven vid glasbruket i Hammar. För jernvägar, en del fabriker samt de så kallade ädlare verken införskrifvas allt mer och mer stenkol.

Tabellen N:o 5, rörande antalet *dödade rofdjur*, upptager för åren 1861—1864 de rofdjur, som Tab. N:o 5. dödat af jägeribetjening, hvaremot uppgiften för år 1865 visar det antal djur, för hvilka, efter nya jagtstadgans införande, skottpenningar erlagts. Rörande antalet husdjur, dödade af rofdjur, har någon tillförlitlig uppgift icke kunnat erhållas.

E) *Bergs- och Brukshandtering* samt F) *Fabriker, Manufaktur och Handverk*. Rörande Länets Tab. N:o 7. indelning i tvänne Bergmästare-distrikter och de bergslager, som till hvart och ett af dessa räknas, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa föregående berättelse. Utom de upplysningar,

i afseende å bergverk, fabriker och manufaktur, som af bilagde Tabell N:o 7 a äro att inhemta, torde särskildt böra omnämnas:

Grufvor. År 1861 uppgick inom femte Bergmästaredistriktet antalet jernmalmsgrufvor, som genom arbete eller hvilostånd försvarades, till 755. Af dessa hade arbete verkstälts uti 94, men endast 56 lemnat den nedan angifna malmquantiteten, då deremot 1865 de försvarade grufvornas antal utgjorde 750, af hvilka 105 arbetades, men endast 52 voro malmgifvande. Det vunna beloppet jernmalm har utgjort:

Inom 5:te distriktet:				
1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
963,377 Centner.	952,424,37 Centner.	908,671 Centner.	1,004,418 Centner.	1,021,633 Centner.

Inom 6:te distriktet:				
1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
1,349,770 Centner.	1,367,947 Centner.	1,495,694 Centner.	1,627,107 Centner.	1,549,845 Centner.

Malmuppfordringen inom Länet har således uppgått till mer än två och en half millioner Centner, hvaraf allra största delen kommer på grufvorna inom Nora samt Nya Kopparbergs, Lindes och Ramsbergs bergslager, hvars rika malmfyndigheter ändock visa oförminskad tillgång. Malmbrytningen rättar sig endast efter tillgången på kol och afsättligheten af malm utom bergslagerna, och skulle lättade kommunikationer snart uppdrifva den till en nu oberäknelig höjd.

Antalet *kopparmalmsgrufvor*, som genom arbete eller hvilostånd försvarades, var 1861 inom 5:te distriktet 163, af hvilka 24 arbetades, men endast 13 lemnade malm. År 1865 deremot utgjorde antalet af försvarade grufvor 209, utaf hvilka 56 arbetades och 21 gáfvo malm. Den inom distriktet erhållna kopparmalmen uppgick 1861 till 120,694 Centner, steg följande året till 135,549 Centner, men nedgick 1863 till 83,436 Centner, i anseende till kopparmalmernas samtida aftagande i Ljusnarsbergs och Håkansboda fälten, uppgick 1864 till 108,707 Centner och har 1865 åter stigit till det ovanliga beloppet af 242,498 Centner. Under sistnämnda år har det lyckliga förhållande inträffat, att i nästan alla de gamla fälten betydliga malmfyndigheter anträffats, och att gamla ödegrufvor, som återupptagits, visat vackra fyndigheter och nya malmanledning ar blifvit arbetade med framgång.

Inom 6:te Bergmästaredistriktet har endast följande obetydliga belopp kopparmalm blifvit hemtadt från tvänne grufvor i Wehnafältet inom Hammars socken:

1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
8,000 Centner.	31,200 Centner.	10,000 Centner.	—	22,814 Centner.

Genom arbete eller hvilostånd försvarades år 1861 125 *silfver- och blyglansmalmgrufvor*, af hvilka 20 arbetades, men endast 7 voro malmgifvande. Deremot var 1865 grufvornas antal 151, af hvilka 26 arbetades, men endast 13 gáfvo malm. Malmuppfordringen, som 1861 utgjorde 39,686 Centner, 1862 39,782 Centner och 1863 42,408 Centner, steg 1864 till följd deraf att Kafveltorps bolag, i brist på kopparmalmstillgångar, då bearbetade sina blyglansfyndigheter, till 78,083 Centner, men nedgick året derpå åter till 41,027 Centner. Silfverhalten per Centner verk bly uppgifves af Siggeboda malm uppgå till 16 å 18 ort, af Guldsmedshyttmalm till 5 å 6 ort, af Kafveltorps malm till 4 å 4,75 ort och af Blybergsmalm till 3 å 7 ort.

Bearbetningen af *zinkgrufvorna* på Isåsens samt Öfra och Nedra Knalla ägor fortgår och bedrifves af Belgiska bolaget »La vieille Montagne» i allt större skala. Som bekant är, blir zinkmalmen äfven anriktad genom bokning, vaskning och rostning vid Åmmeberg för att derifrån exporteras till Belgien öfver Göteborg. Beloppen uppfordrad zinkmalm, hvaruti dock är inberäknad en mindre quantitet, erhållen från Godegårds socken i Linköpings Län, hafva uppgifvits sålunda:

1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
160,000 Centner.	200,400 Centner.	212,500 Centner.	334,420 Centner.	610,464 Centner.

Vid Åmmebergs zinkgrufvor, rosthytta och vaskverk utgjorde arbetspersonalen 1865 icke mindre än 630 personer, deribland 10, som ej uppnått 15 års ålder.

Tillverkningen af *guld, silfver, bly* och *silfverglitt* samt *koppar* inhemtas af bilagde Tabell Litt. C; Tab. Litt. C. med undantag för en ringa kvantitet kopparplåt, som åren 1861, 1862 och 1863 utsmiddes vid Mårdsätter i Hammars socken, har hela denna tillverkning bedrifvits inom 5:te Bergmästaredistriktet.

Vid Kafveltorp upptäcktes 1863, att silfret, som erhöles ur blyglansen, hade en guldhalt af 2,66 à 3 procent och vanns genom skedning den i Tabellen angifna kvantitet guld. Silvertillverkningen, som ökat sig från 3 Centner 36 & 23 ort till 5 Centner 52 & 2 ort, uppgick 1864 till 8 Centner 60 & 25 ort till följd af Kafveltorpsverkets stora blysmältning det året. Med undantag af 270 & 1864 och 101 & 50 ort silfver 1865, som tillverkats vid Kafveltorp, samt 14 & 78 ort silfver, som 1865 tillverkats af verkbley från Bornshyttan, tillkommer hela den öfriga silfverfångsten Guldsmedshyttan. Blytillverkningen vid Guldsmedshyttan ökade sig de fyra första åren med omkring 1,000 Centner om året eller från 4,109 Centner 1861 till 7,133 Centner 1864, men 1865 nedgick tillverkningen der åter till 4,369 Centner. De tre sista åren har bly tillverkats vid Kafveltorp, till belopp af 1,740, 3,446 och 1,818 Centner och 1865 har af verkbley från Bornshyttan blifvit tillverkade 394 Centner bly. Koppartillverkningen hade 1862 nått sin höjd, minskades sedan under de 2:ne följande åren, men har under sista året åter ökat med 1,500 Centner. Då malmtillgångarne under sista året fördubblats samt fortfarande visa sig ganska vackra, kan man hoppas blifvande år ändå större tillverkningar.

Tackjärns- och gjutgodstillverkningen. Utaf 32 masugnar inom 5:te Bergmästaredistriktet hafva 25 à 26 årligen varit i gång och 1865 begagnades inom 6:te distriktet 29 masugnar. Inom 5:te distriktet, der för tillverkning af 1 Centner tackjern man beräknat hafva åtgått 1,73 tunna kol, har tillverkningen utgjort:

1861	473,206 Centner	33 & tackjern	och	17,150 Centner	7 & gjutgods.
1862	555,938	» 98	»	» 17,962	» 44 »
1863	579,714	» —	»	» 17,224	» — »
1864	629,868	» —	»	» 26,068	» — »
1865	588,647	» 77	»	» 21,575	» 3 »

Inom 6:te distriktet:

1861	633,428 Centner	52 & tackjern	och	11,928 Centner	66 & gjutgods.
1862	693,222	» 77	»	» 11,571	» — »
1863	649,457	» 42	»	» 14,170	» 61 »
1864	912,984	» 88	»	» 25,807	» 3 »
1865	866,795	» 10	»	» 27,284	» 81 »

Tab. Litt. C.

Metall-tillverkning.

Tillverkningen.	1861.			1862.			1863.			1864.			1865.		
	Centner.	℔	ort.	Centner.	℔	ort.	Centner.	℔	ort.	Centner.	℔	ort.	Centner.	℔	ort.
Af Guld	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	15	—	2	70
» Silfver	3	36	23	4	71	32	5	30	07	8	60	21	5	52	2
» Glete eller Silfverglitt	250	30	—	666	—	—	142	—	—	114	—	—	304	—	—
» Bly	4,108	65	—	5,217	80	—	8,427	—	—	10,579	—	—	6,779	38	—
» Koppar	7,486	20	—	8,401	81	28	7,459	38	—	5,177	—	—	6,668	54	—

Vid Carlsdals masugn har blifvit inrättad verkstad för tillverkning af *stål*, enligt Bessemersmethoden, hvilken tillverkning 1865 uppgått till 1,267 Centner 95 æ.

Stång- och ämnesjärnstillverkningen. År 1861 var inom 5:te distriktet stång- och ämnesjärnverkens antal 34, men 1865 endast 32. Tvänne verk Frövi och Ekebyhammar hade under tiden blifvit nedlagda. 1861 voro af de 34 verken endast 29 i gång med tillsammans 54 hårdar, hvarvid användes 289 arbetare. Af de 1865 befintliga 32 verken begagnades 26 med tillsammans 49 hårdar och 309 arbetare. 1861 begagnades vid 21 hårdar inom distriktet Franche-Comté-, vid 20 Tysk- och vid 13 Lancashire-metoden, men 1865 användes vid 27 Franche-Comté-, vid 15 Lancashire- och vid endast 7 Tysksmidemetoden. Nya valsverk äro under perioden anlagda vid Laxå, Skyllberg, Bofors och Degerfors. Valsverket vid Hellefors har blifvit betydligt utvidgadt, så att der tillverkas nu såväl stångjern, som plåt och manufaktur af allehanda slag, och utvalsas der nu icke allenast Hellefors smältstycken, utan ock hela Sikfors bruks och större delen af Bredsjö bruks tillverkningar. I distriktet tillverkades 1861: 227,333 Centner 14 æ Stång- och ämnesjern; 1862: 229,162 Centner 20 æ; 1863: 220,467 Centner; 1864: 252,332 Centner och 1865: 248,399 Centner 62 æ.

Under år 1865 bedrefs stångjärnstillverkningen inom 6:te distriktet vid 28 bruk, der med 432 arbetare tillverkades 1861: 216,155 Centner 31 æ; 1862: 188,231 Centner 3 æ; 1863: 166,714 Centner 38 æ; 1864: 191,687 Centner 83 æ och 1865: 217,298 Centner 47 æ.

Jernmanufakturverk finnas inom 5:te distriktet 9, hvaraf 5 à 6 årligen varit i gång och hvarest, med en arbetspersonal af 34 personer, tillverkats år 1861: 12,144 Centner 70 æ; 1862: 11,480 Centner 30 æ; 1863: 10,038 Centner; 1864: 10,346 Centner och 1865: 9,243 Centner 5 æ.

Inom 6:te Bergmästaredistriktet voro 1865 23 manufakturmedjor i gång med en arbetsstyrka af 190 personer, af hvilka 45 uppgifvas såsom minderårige. Tillverkningen vid dessa verkstäder har utgjort 1861: 65,378 Centner 23 æ stål, spik, redskapssmide och diverse annan manufaktur, 1862: 49,503 Centner 44 æ; 1863: 39,118 Centner 5 æ; 1864: 47,892 Centner 88 æ och 1865: 38,454 Centner 13 æ.

Under den förflutna femårsperioden hafva, på grund af Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerce-Kollegii derför utfärdade tillståndsbevis, inom 6:te Bergmästaredistriktet nya *masugnar* tillkommit vid Svartå i Qvistbro socken, vid Degerfors i Carlskoga socken och vid Knappfors i samma socken, en *rosthytta* för zinkmalm vid Åmmeberg i Hammars socken, samt manufakturverk vid Estabo i Lerbäcks socken, Klynsa och Långfors i Snaflunda socken.

De väsendtliga framsteg, bergshandteringen under den förflutna femårsperioden gjort, hafva isynnerhet kommit grufvobrytningen och tackjärnstillverkningen till godo. Uti zinkgrufvorna vid Åmmeberg har arbetet först med denna periods början bedrifvits i någon större skala, hvarigenom ock grufvörelsen inom 6:te distriktet vunnit en högst betydande tillväxt emot föregående år. Tackjernsproduktionens stora tillökning är dock mest anmärkningsvärd, emedan skilnaden från äldre förhållanden är så stor, och emedan denna produktion anses vara till sin omfattning beroende af skogarnes afkastning i kol, hvilken afkastning ännu i allmänhet icke blifvit i någon högre grad förbättrad. Emellertid kan man lätt finna de orsaker, som föranledt denna utveckling af tackjernsindustrien. De äro otvifvelaktigt följande tvänne. Den ena handterings frigifvande eller skiljande från bergslagernas jordbruk. Härigenom hafva visserligen de så kallade bergsmansblåsningarne blifvit förminskade och ofta till och med nedlagda, men i stället har tillverkningen kommit i skickligare och mäktigare händer, hvarigenom den kunnat blifva en fabriksnäring ifrån att den förut varit en folknäring. En annan värdefull förmån, som kraftigt bidragit till att masugnsägare kunnat utveckla sin tillverkning, består uti den förbättring i kommunikationerna, som under de sista åren inträdt. Genom öppnandet af Vestra Stambanan och af jernvägen mellan Örebro och Hallsberg, har det nemligen blifvit möjligt att från skogarne på Tiveden och i Södermanland frakta träkol till Nora bergslag

på samma gång som större belopp jernmalm kunnat från samma bergslags rika förråder utsändas till södra och vestra delarne af Länet. Genom ett sådant utbyte af produkter från skogsarten och bergslagens grufvor, hvilket utbyte endast kunnat ske genom förmedling af jernbanorna, har sålunda bergsmannaringen inkommit på den riktiga väg, som otvifvelaktigt leder till en naturlig och säker utveckling af denna industrigren. Förutom nyssnämnde jernvägar, i förening med Nora—Ervalla och Köping—Hult-banorna, begagnas fortfarande Stribergs jernväg, jemte båtled öfver sjöarne Saxen och Wickern, till försändning af produkter från Nora bergslag, Norr- och Sörsjöarne jemte Rossvalln och Wedevågssjön, för produkter från Lindes och Nya Kopparbergs bergslager, samt den genom mindre jernvägar förenade båtleden öfver sjöarne Saxen, Yngen och Östersjön till Sjöändan, för större delen af Grythytte och Hellefors bergslagers produkter. Stapelorterna för bergslagen äro fortfarande städerna Örebro, Arboga och Christinehamn. Förhoppningarne att kunna medelst jernvägar från Wickern till Möckeln och från Nya Kopparberget öfver Lindesberg till Frövi underlätta de betydliga transporter, som utefter dessa farleder nu måste till större delen underhållas med körkraft, hafva dock ännu icke blifvit uppfyllda. Dock torde man kunna hoppas, att de här föreslagna nya jernbanorna snart blifva utförda, då behovet af dem redan blifvit noggsamt känt och insedt.

Vid Latorps *alunverk*, det enda inom Länet, har tillverkats 1861: 2,196 tunnor alun, 1862: 2,150 tunnor, 1863: 2,160 tunnor, 1864: 1,925 tunnor och 1865: 1,625 tunnor.

Vid Dylta *svafvelbruk* äro följande belopp svafvel tillverkade 1861: 905 Centner, 1862: 885 Centner, 1863: 773 Centner, 1864: 874 Centner och 1865: 927 Centner. Tillverkningen vid Dylta af *rödfärg* utgjorde 1861: 1,874 tunnor, 1862: 1,905 tunnor, 1863: 1,920 tunnor, 1864: 1,784 tunnor och 1865: 1,810 tunnor, samt af *vitriol*, hvardera af åren 1861, 62 och 63: 1,600 Centner samt 1864 och 1865 hvardera året 1,280 Centner. Utom vid Dylta, har äfven rödfärgstillverknig bedrifvits vid Ridkärr i Nya Kopparbergs socken, der från 400 till 700 tunnor årligen tillverkats.

Vid Hammars *glasbruk* har tillverkningen uppgått till 800,000 å 1,000,000 större och mindre buteljer.

Utom det vid Gytterp 1858 anlagda *krutbruk*, hvarest årligen tillverkats omkring 2,400 Centner krut, finnes sedan 1861 ett krutbruk i Ramsbergs socken, som dagligen sysselsätter 14 arbetare och hvarest tillverkningen 1865 uppgick till nära 1,900 Centner diverse krut. Nyssnämnde år anlades vid Guldsmedshyttan en *kul-* och *hagelfabrik*, hvilken sysselsätter fyra arbetare och i medeltal årligen tillverkat 850 Centner hagel och 150 Centner handgevärskulor.

Kalktillverkningen, som fortfarande bedrifves å åtskilliga ställen inom Länet, särdeles inom Edsbergs och Lekebergs härader, anses årligen uppgå till mer än 40,000 tunnor, med ett försäljningsvärde, som varierar mellan 63 och 75 öre per tunna.

Uppbrytning och bearbetning af *tälgsten* försiggår inom Kumla socken, hvarest omkring 30 personer dermed äro sysselsatta.

Antalet *brännerier*, deras tillverkning och den afgift, som därför erlagts, inhämtas af bilagde Tab. Litt. D. Tabell Litt. D. Partihandel med bränvin bedrifves såsom tillförene af landtmän inom Askersunds socken, hvilka sednare på aflägsna orter söka afsättning för denna vara.

Tab. Litt. D.

Bränvinstillverkningen.

År	Antal brännerier.	Tillverkning i kannor.	Tillverkningsavgift.	
			R.dr	R.mt.
År 1861.....	15	576,110,5	345,744	32
» 1862.....	16	588,107,5	352,972	60
» 1863.....	16	501,117,5	307,366	80
» 1864.....	13	366,197,0	219,769	65
» 1865.....	16	548,889,0	329,438	58

Tab. N:o 7 b. Rörande *handtverkerierna* inom Länet, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa bilagde Tabell N:o 7 b.

Inom Lerbäckes socken pågår ännu, såsom hufvudsaklig binärning, en betydlig *nubbtillverkning*, jemte annat handsmide, men sedan i handeln förekommit machintillverkad eller så kallad klippspik, har priset på nubben blifvit nedtryckt och afsättningen deraf i hög grad försvårad, hvilket måste alstra ej ringa bekymmer för en socken, hvarest en stor del af befolkningen under vintermånaderna sökt och erhållit sin utkomst genom berörde tillverkning. Af allmogen i Hardemo och kringliggande socknar idkas fortfarande *handel med oxar*. Inom skogsbygden förfärdigas *tröskverk, plogar, laggkärl* och andra trävaror. *Halmflätning* sysselsätter ännu en del af den fattigare befolkningen i Hallsberg, och är tillverkningen af *skoarbeten* inom Kumla, Hardemo och en del af Wiby socknar i stadigt tilltagande, samt omsättningen deraf ganska betydlig.

Sedan förening rörande sättet och villkoren för *fiskets* bedrivande i Hjelmaren, Qvissmaren och de vattendrag, som utfalla i Hjelmaren, blifvit uppgjord för Södermanlands, Westmanlands och Örebro Län, samt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande år 1860 stadfästad, hafva föreningar i enahanda syfte träffats och vunnit stadfästelse, rörande fisket i Lindes och Nora jemte åtskilliga andra mindre sjöar; och har man trott sig märka, att dessa föreningar, med den noggrannare vård om fisket, som deraf måste blifva en följd, i ej ringa mån bidragit att göra detsamma mera vinstgifvande. Afkastningen af *jagten*, som dock fortfarande idkas mer som nöje än för näring, synes ock, efter nya jagtstadgans införande, blifvit rikare.

Medan bergslagerna för utforsling af sina produkter till Arboga, Nora och Örebro samt Christinehamn fortfarande begagna de transportvägar, som finnas här ofvan antyde och i föregående berättelse närmare beskrifne, har Södra och Vestra Nerike genom fullbordande af *jernvägsanläggningarne* genom Södra Nerike samt till Örebro och i dessa dagar äfven till Christinehamn vunnit en högst betydlig lättnad i sina transporter, hvilket ock framkallat en ökad verksamhet och ett lifligare utbyte af produkter såväl med bergslagerna, som med andra aflägsnare orter, hvilka derigenom äfven kunna sägas draga högst väsentliga fördelar af dessa jernvägar, fastän jernvägsnätet ännu icke nått bergslagernas grufvor och verkstäder. Komme de föreslagne jernvägarne från Wickern till Möckeln och från Frövi till Nya Kopparberget snart till stånd, skulle man ofelbart i dessa trakter inom kort se en förut ej anad verksamhet och företagsamhet uppblomstra och bland befolkningen sprida förnöjsamhet och välmåga i allt vidare kretsar.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Ehuru *Statens jernvägar* utgöra föremål för särskild berättelse, torde de dock här icke böra helt och hållet förbigås. Konungens Befallningshafvande anser sig således böra omnämna, att, sedan vid 1860 års riksdag anslag beviljats till banan genom Södra Nerike och till Örebro samt arbetet å dessa banor samma år tagit sin början, fortsättningen af Vestra Stambanan från Westergötland genom Wester-Nerike öfver Hallsberg till Örebro öppnades för allmän trafik den 1 Augusti 1862, samt att då den sist bearbetade delen af Vestra Stambanan mellan Sparreholm och Hallsberg, som från Södermanlandsgränsen till sistnämnde station löper inom Örebro Län, var fullbordad, samma bana den 4 November 1862 högtidligen invigdes. Å linien genom Södra Nerike från Westgötagränsen till Södermanlands gräns äro stationer inrättade vid Laxå, Wredstorp, Hallsberg, Pålshoda och Kilsmo samt å banan mellan Hallsberg och Örebro stationerna Kumla och Mosås.

Tab. Litt. E. A) *Landkommunikationer*. 1:o *Enskilda bolags jernvägar*. Uppgift rörande »Kongl. Svenska Aktie-Bolagets för jernväg mellan Köping och Hult» jernväg från Örebro till Arboga samt rörande jernvägen emellan Nora och Ervalla får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande härhos underdånigst bifoga i Tabell Litt. E. Trafiken

på dessa banor, som i det hela med hvarje år stiger, skall, då den jernbana, som med bidrag af Staten nu är under byggnad mellan Arboga och Köping, hunnit sammanbinda dessa banor med jernvägen från Köping upp till Westmanlands bergslager, helt säkert än hastigare tilltaga och kanske snart lemna bolagen en vinst, åtminstone i någon mån motsvarande de högst väsendtliga fördelar, de beredt bergslagerne och kringliggande orter. Kunde en ifrågasatt jernväg i fortsättning af Nora—Ervallabanan från Nora till Stadra vid sjön Grecken, hvarigenom ofvanliggande Grythytte- och Hellefors bergslager skulle befrias från en stor del af sina nu så betungade transporter, snart komma till stånd, skulle ofelbart dessa ömsesidiga fördelar i högst väsendtlig mån förökas.

Bolaget Vieille Montagnes jernväg mellan bolagets zinkgrufva vid Isåsen och Åmmeberg till en längd af 43,873 fot är under förra delen af denna period fullbordad och har sedan dess oafbrutet begagnats för forsling af malm och kol m. m. från och till grufvorna. Kostnaden för denna jernvägs anläggning uppgår till 412,873 R:dr, hvarförutom ytterligare åtgått 130,134 R:dr till den rörliga materielen.

För trafiken å Stribergs jernväg jemte fraktfarten öfver sjöarne Saxen och Wikern redogör Tab. Litt. F. bilagde Tabell Litt. F.

2:o. *Allmänna landsvägar jemte härads- och socknevägar.* I afseende å dessa vägars längd får Tab. N:o 8. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa bilagde Tabell N:o 8 och i afseende å deras beskaffenhet föregående femårsberättelse.

Tab. Litt. E. Uppgift på Trafiken på Örebro—Arboga och Nora—Ervalla jernvägarne 1861—1865.

	Passagerare.					Paketer, Vagnar, Hästar, Hundar, Post-Tillskottsavgifter och extra inkomster etc.	Gods och Boskap.		Summa R:dr R:mt.	Tillökning procent.
	1:a klass.	2:a klass.	3:e klass.	Summa.	R:dr R:mt.		Centner.	R:dr R:mt.		
1861.....	3,966	17,634	39,118	60,718	92,662,25	13,285,89	1,096,153,03	155,223,40	261,171,54	—
1862.....	4,032	20,504	41,569	66,105	105,011,33	13,869,45	1,072,092,55	152,241,89	271,122,17	3,8
1863.....	2,273	16,809	44,243	63,325	85,277,07	9,816,81	1,261,130,10	176,350,42	271,443,80	0,1
1864.....	2,094	15,348	45,338	62,780	81,386	8,867,79	1,541,342,79	208,921,28	299,175,07	10,2
1865.....	2,477	15,004	47,395	64,876	82,762,64	9,511,52	1,587,013,48	211,237,70	303,511,86	1,5
Skillnad emellan 1861 och 1865 årens trafik....	1,489	2,630	8,277	4,158	9,899,61	3,774,37	490,860,45	56,014,30	42,340,32	17

Obs. De understrukna siffrorna utmärka minskning.

Tab. Litt. F. Uppgift öfver fraktbelopp, intrader och utgifter vid Stribergs jernväg med sjöfrakt öfver Saxen och Wikern till Wikersvik och Kappsta.

	Fraktbelopp i Centner.		Intrader. R:dr R:mt.	Underhållskostnader m. ö. utgifter. R:dr R:mt.	Behållning, som blifvit använd till ränta och amortering af ett statslån, till inköp af en ångbåt och lastpråmar, samt till nybyggnader. R:dr R:mt.
	På jernvägen.	På sjön.			
1861.....	266,410	255,388	17,993,66	12,480,53	5,513,13
1862.....	194,613	181,213	13,142,99	12,793,64	349,55
1863.....	282,500	296,560	19,768,26	11,128,91	8,639,55
1864.....	263,700	258,000	19,057,54	11,696,63	7,360,91
1865.....	212,870	248,020	17,440,55	10,009,08	7,431,47

Till förbättrande af de allmänna vägarna inom Länet hafva *vägomläggningar* blifvit under perioden verkställda och afsynade dels inom Glanshammars härad medelst kringgående af det så kallade Äfversta-berget, dertill Staten bidragit med 2,000 R:dr, och dels inom Örebro härad, medelst sänkning af de så kallade Brickebackarne, hvartill i statsbidrag erhållits 1,100 R:dr. Från Kilsmo jernvägsstation är ny häradsväg anlagd till $\frac{1}{2}$ dels mil, samt å enskild persons bekostnad en backe vid sjön Luntén å vägen emellan Fellingsbro och Sällinge gästgifvargårdar kringgången medelst 1,000 fot nyanlagd väg. Utaf den af Rikets Ständer afsatta vägbyggnadsfonden har Eders Kongl. Maj:t under loppet af år 1864 i Nåder beviljat anslag utan återbetalningsskyldighet för vägförbättring vid Lekeberga backe inom Edsbergs härad å allmänna landsvägen emellan Winterosa, Sanna och Lekhytte gästgifvargårdar, till belopp af 7,933 R:dr 33 öre, för vägomläggning mellan Lekhyttan och Willingsberg i Lekebergs härad med 15,066 R:dr 67 öre och för vägomläggning mellan Rastelfven och Häsjefallsbacken med 6,000 R:dr. För dessa arbeten, hvilka hufvudsakligen under förlidet och detta år pågått, och hvilka böra vara till afsyning färdiga under innevarande eller nästa år, blifver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att i sin nästa berättelse närmare redogöra.

För anläggande af en *jernbro* öfver lilla Hammarsundet å allmänna landsvägen från Askersund till Östergötland hafva Rikets Ständer beviljat ett anslag af 58,700 R:dr. Sedan arbetsplan för denna anläggning, beräknad till en kostnad af 88,100 R:dr, blifvit den 15 Mars 1864 i nåder gillad, har arbetet sedermera så fortgått, att det är under innevarande år afsynadt.

Af de inom Länet befintliga större *broar*, hvilka alla underhållas af kommunerna, äro fyra under perioden *ombyggda*. En sådan, nemligen den så kallade Göksvallabron å vägen emellan Edsbergs-Sanna och Lekhyttan med intill densamma på båda sidor stötande väg af omkring $\frac{1}{2}$ dels mils längd, är af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande medgifven till uteslutande från allmänt underhåll, samt annan väg med lättare underhåll i stället upptagen.

Då *färjan* öfver lilla Hammarsundet, i följd af ofvanomförmälde brobyggnad derstädes, snarligen kommer att indragas, återstå inom Länet icke mer än tvänne färjor, der färjpenningar erläggas, nämligen vid Torrvarpssund i Grythytte socken och vid Käxsundet i Bjurkärens socken, å senare stället, enligt en Eders Kongl. Maj:t den 29 Maj 1863 i nåder fastställd taxa.

Af de vid qvinqvenniets början å allmänna vägarna befintlige *grindar* hafva i följd af Kongl. Kungörelsen den 11 Oktober 1864 en stor del blifvit borttagne; och torde af de nu återstående, hvilkas antal uppgifves uppgå till 372 stycken, flere af enahanda anledning snart komma att försvinna.

Vid de inom Länet vid 1865 års slut befintliga 49 *gästgifvaregårdar* var *entreprenad* öfverallt åvägbragt, utom vid Lennäs, Loka och Nyttorp. Såsom följd af förändrade skjutsbehof efter jernvägarnes öppnande har gästgifveriet vid Kumla-Blacksta blifvit den 1 Augusti 1865 förflyttadt till Hallsbergs jernvägsstation, samt gästgifveriet vid Kils-Blacksta vid samma tid indraget och ny gästgifvaregård inrättad i Mosås by i närheten af Mosås jernvägsstation. Härförutom har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande jemväl förordnat om flyttning af Bodarne gästgifvaregård till Laxå jernvägsstation, om indragning af gästgifvaregårdarne vid Resta, Sköllerstad, Sörby och Svennevadsby samt inrättande i stället af gästgifvaregårdar vid Tarsta och Pålsboda jernvägsstation, Glottra och Kilsmo jernvägsstation, men beslutet härom hafva, såsom öfverklagade, ännu icke trädt i verkställighet. Efter jernvägarnes tillkomst och omreglering af skjutslagen är å de flesta ställen skjutstungan i högst väsendtlig mån minskad, och för beredande af lättnad i denna pålaga å de ställen, der den ännu fanns vara särdeles betungande, har till de skjutslag, som för hemman erlade högsta entreprenadafgifterne, af statsmedel utbetalts för år 1864: 9,817 R:dr 16 öre och för år 1865: 9,004 R:dr 45 öre.

Jemte *postkontoren* i Länets städer funnos vid 1865 års slut 6 postexpeditioner och 10 poststationer. Af de 1860 inom Länet befintliga 5 postexpeditioner har den vid Ramundaboda sedan dess blifvit indragen, men nya dylika postanstalter deremot inrättade vid Hallsberg och Wretstorp. Äfvenså hafva alla poststationerna under samma tid tillkommit. Af de 1860 befintliga 31 postgårdar, om tillsammans 23 mantal, återstodo vid 1865 års slut endast 8 om $4\frac{1}{2}$ mantal, hvilka sistnämnde år skjutsat post 1,521 mil, då deremot den af posthemmanen 1860 verkställda postforsling uppgick till $8,317\frac{1}{2}$ mil. I öfrigt befordras post med postdilgens från Wretstorp öfver Askersund till Skenninge, med jernvägar till Arboga och Nora, samt öfver Hallsberg öster och söder ut, om sommaren med ångfartygen Nerike och Hjelmaren till Stockholm samt dessutom af 15 entreprenörer af postskjuts och af 10 gästgifvaregårdar inom Länet.

Kronobrefbäringen är numera öfverallt inom Länet ställd på entreprenad. Genom de ökade postförbindelserna och det derigenom minskade behovet att använda extra brefbäring har tyngden af detta, tillföre ganska kännbara, onus i väsendtlig mån lindrats.

I sammanhang med jernvägsanläggningarna hafva under perioden 7 nya *telegrafstationer* blifvit inrättade, så att deras antal inom Länet numera uppgår till 15, statens telegrafstationer i Örebro och Askersund deri inberäknade.

B) *Sjökommunikationer*. På Hjelmaren, Hjelmarekanal och Mälaren har trafiken från Örebro hamn vid Schebäck underhållits med lastångfartygen Nerike om 24, Hjelmaren om 30 och Brage om 25 hästars machinkraft samt med 8 segelfartyg om 130,23 lästers dräktighet. Från Derböls hamn vid Hjelmarens södra strand utgå nästan inga andra varor än tillverkningarna vid Brevens jernbruk och gjuteri, hvilka försändas till Stockholm eller andra orter vid Mälaren och Hjelmaren. Efter det Askersunds ångfartygsbolag under qvinqvennet försålt ångfartyget Wettern, har ångbåtstrafiken mellan Askersund, Motala, Wadstena och Göteborg underhållits af nämnde bolags ångfartyg Askersund med 30 hästars machin samt af ångbåtarna Svan och Örn, tillhörige bolag utom staden. Askersunds ångfartygsbolags andra fartyg Oscar om 30 hästkrafter deltagar i trafiken mellan Jönköping och Stockholm. Af de sex med ångmachin försedde fartyg, hvilka tillhöra landsbygden, underhåller ett trafiken å sjön Rosswalen mellan Lindesberg och Guldsmedshyttan, och begagnas de öfrige hufvudsakligen för bogsering af lastfartyg å sjöarne Saxen och Wikern samt å Knappfors kanal och dermed i förbindelse stående vattendrag.

För utvidgning af *hamn- och lastageplatsen* vid Askersund hafva Rikets Ständer beviljat ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 18,000 R:dr, med vilkor att staden vidkändes den kostnad, som utöfver anslagsbeloppet för arbetets utförande kunde erfordras. Sedan plan för detta arbete, upptagande kostnaden därför till 22,000 R:dr, blifvit den 15 Mars 1864 i nåder fastställd, har arbetet under förlidet år så fortgått, att det kunnat innevarande år afsynas.

För trafiken å *Knappfors kanal*, om hvilken kanalanläggning i öfrigt åberopas föregående Tab. Litt. G. berättelse, redogöres i bilagde Tabell Litt. G.

Tab. Litt. G.

Utgifter och inkomster vid Knappfors kanal.

	Frakt- belopp i Centner.	Sluss- intrader.		Årliga underhålls- omkostna- der m. m.		Utdelning till Aktie- ägare.	
		R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.
År 1861.....	218,000	3,090,84		2,566,82		2,208	
» 1862.....	226,500	3,341,02		2,679,93		690	
» 1863.....	356,500	4,935,59		749,95		3,680	
» 1864.....	387,500	5,218,52		604,04		3,680	
» 1865.....	350,000	5,088,34		564,96		3,680	

Tabb. N:o 9a och C) *Sjöfart och handel*. Antal och lästetal af fartyg och båtar om 3 nylåster och derutöfver, tillhörige b samt Litt. H. Länets innevånare, inhemtas af bifogade Tabell N:o 9 a och antalet personer, som hafva handeln till lefnadsyrke, af Tabellen N:o 9 b. I afseende å person- och varutrafiken å Hjelmaren åberopas underdånigst nedanstående sammandrag i Tabellen Litt. H.

Några *sjöskador* af den beskaffenhet, att fartyg blifvit förolyckade eller besättning eller passagerare omkommit, hafva under perioden veterligen icke inträffat å Länets stränder eller inre farleder.

Varu-utbytena inom Länets omfatta hufvudsakligen spanmål, potatis, kreatur, ladugårdsprodukter, jern- och skogseffekter, som å marknader och torgdagar dels i städerna, dels å landet afyttras af landtbor,

Tab. Litt. H. *Sammandrag öfver de varor, som passerat till och från Örebro och hamnar vid Hjelmaren åren 1861—1865.*

	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		
	Från Mälaren till Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Till Mälaren från Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Från Mälaren till Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Till Mälaren från Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Från Mälaren till Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Till Mälaren från Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Från Mälaren till Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Till Mälaren från Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Från Mälaren till Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	Till Mälaren från Örebro och hamnar vid Hjelmaren.	
Diverse gods	Centner	210,053	240,086	248,830	189,670	97,028	193,726	111,140	220,142	112,965	236,334
Spanmål: Ärtor	Kub: fot	13,116	69	10,702	—	9,136	12	9,678	68	1,207	1,080
Hafre	»	113	29,740	95	85,552	—	194,411	1,095	36,129	94	123,100
Hvete	»	1,671	15,542	8,765	4,562	2,240	4,033	9,767	13	6,486	4,472
Korn	»	7,598	838	5,647	1,003	6,054	661	6,754	4,755	1,450	4,164
Malt	»	189	—	126	—	—	—	315	—	206	107
Råg	»	130,010	756	62,331	12,215	15,966	2,080	58,802	82	14,076	19,912
Vicker	»	120	—	—	—	—	63	163	—	—	—
Potatis	»	1,961	759	186	919	948	555	109	292	18	1,008
Stenkol	»	90,455	—	110,200	—	56,010	—	29,568	—	44,495	—
Cokes	»	18,522	—	10,250	—	350	—	1,400	—	7,320	—
Kreatur	St.	103	1,538	77	1,009	24	768	36	765	28	902
Lokomotiver	»	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Passagerare	»	1,094	1,442	869	1,110	797	1,007	809	1,072	1,055	1,434
Trädvaror: Aspvirke	Parlass	200	—	266	—	212	—	250	—	332	—
Bakar	Tolfter	80	—	113	—	—	—	2,730	328	—	23
Bjelkar	»	1,202	30	863	393	96	K.f. 44,836	K.f. 1,728	K.f. 6,935	—	K.f. 14,697
Bräder och plank	»	3,293	296	2,214	296	2,394	648	5,934	11,195	2,562	20,838
Läckter	»	111	—	65	—	—	—	474	646	—	2,027
Mastspiror	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Slanor	St.	7,954	—	164	—	160	654	—	—	—	—
Sleepers	»	1,994	—	1,123	—	—	—	—	—	—	—
Telegrafstolpar	»	431	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Timmer	»	—	—	724	—	—	702	228	—	—	—
Taksån	»	30,000	K.f. 120	25,000	—	K.f. 379	K.f. 61	—	—	K.f. 160	—
Ved	¹² / ₄ Famn	3,764	3,965	5,165	2,709	1,100	8,466	2,030	8,916	3,687	5,130

Förteckning på de fartyg, som passerat till och från Örebro samt Hjelmarens hamnar nedanstående år.

1861. Ångfartyg	142	Seglande	711	871 resor.
Seglande	540	682 resor.	1864. Ångfartyg	129
1862. Ångfartyg	146	Seglande	834	963 »
Seglande	481	627 »	1865. Ångfartyg	156
1863. Ångfartyg	160	Seglande	893	1,049 »

hvilka i stället förse sig med sill, salt, specier och hvarjehanda andra köpmannavaror. Inom Länet afsättes bränvin hufvudsakligen i städerna.

Afsättningsorter utom Länet äro för spanmål, bränvin, ladugårdsprodukter och skogseffekter samt bergs- och brukshandteringens alster hufvudsakligen Stockholm och Göteborg, för jernmalm och tackjern Småland och Westergötland samt för spanmål och bränvin äfven Wermland. Till Länet införes från Stockholm och Göteborg sill, salt, specier och andra köpmannavaror äfvensom stenkol, från Östergötland och Södermanland spanmål samt från Westergötland och Småland kreatur.

Enligt Kongl. Kommerce-Kollegii beslut den 31 Oktober nästlidet år, komma från och med nästa år endast följande *marknader* att hvarje år inom Länet hållas, nemligen:

Under Januari månad:		Under September månad:	
i Örebro, Hindersmessen	5 dagar.	i Askersund	1 dag.
Under Mars månad:		i Örebro	1 »
i Svennevad	1 dag.	i Nora	1 »
Under April månad:		i Edsbergs-Sanna	1 »
i Lerbäck	1 »	Under Oktober månad:	
i Askersund	1 »	i Emma	1 »
i Örebro	1 »	i Tomta	1 »
Under Augusti månad:		i Sköllersta-Sörby	1 »
i Lindesberg	1 »	samt under November månad:	
		i Wretstorp	1 »

Och äro alla dessa marknader, utom Hindersmessen i Örebro, uteslutande afsedde för handel med kreatur och landtmannavaror, hvilken handel Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande äfven sökt underlätta derigenom, att, på framställning af Hushållnings-sällskapet, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utlyst särskilda *torgdagar* för försäljning af kreatur i Länets fyra städer under Januari, Februari, Mars, November och December månader hvarje år. Härjemte hållas fortfarande torgdagar i städerna hvarje Onsdag och Lördag, vid de i förra berättelsen omnämnde handelsplatser å landet en och två gånger i månaden samt numera äfven vid Edsbergs-Sanna och Wretstorp.

I följd af friare lagstiftning har på de senare åren handeln allt mer utvecklats, och antalet å landet bosatte handlande i samma mån tilltagit, hvarigenom åter *gårdfarihandlarnes* antal och afsättning i väsendtlig mån minskats.

Minuthandel med *bränvin* utöfvades vid 1865 års slut fortfarande å de 7 ställen, som i föregående Tab. Litt. I. berättelse omförmäles. Utskänkingsställenas antal hade deremot nedgått till 30 i städerna och 9 å landet, hvarförutom utskänkning af spritdrycker tillfälligtvis idkas vid Adolfsbergs brunn, och å tvänne så kallade utvårdshus vid Örebro stad under sommaren, vid mötesplatserna Sannahed och Mosås under mötestiderna samt å fyra ångfartyg under tiden för deras resor. Minuterings- och utskänkingsafgifternas belopp och fördelning inhemtas af Tabell Litt. I å följande sida.

5. Kameralförhållanden.

För antalet hemman och lägenheter, dessas natur och brukningsdelar redogör bifogade Tabell N:o 10. Tab. N:o 10.

Från ödesmål har icke något hemman blifvit under perioden upptaget, men 14 lägenheter nyskattlagde och beräknade tillhopa till $9\frac{7}{16}$ mantal, hvarmed således hemmantalet i Länet blifvit ökad. $34\frac{13}{16}$ mantal kronohemman och 9 kronolägenheter utan åsatt mantal äro under samma tid skatteköpta, samt 103 jordafsöndringar anmälde för åsättande af afgäld till stamhemmanen.

Ordinarie *rotering* är vid befrielse från postföring ålagd och bestämd för 14½ hemman, hvilka svara för 6½ rotar.

Tab. N:o 11. I fråga om *skiftesverket* åberopar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet bifogade Tabell N:o 11. Enligt förslagsvis gjord beräkning hafva af de något öfver 2,878 förmedlade mantal, hvaraf Örebro Län består, omkring 1,858 redan undergått fastställde en- eller laga skiften. Af de öfriga 1,020 mantalen, derå nyssnämnde slags skiften icke ägt rum, synas vid pass 800 utgöras af sådane större och mindre enskildes egendomar med derunder lydande hemmansägor, hvarå laga skiften sannolikt icke skola ifrågakomma; och således borde, enligt denna beräkning, omkring 220 mantal i Länet återstå att skiftas, derest bland andra omständigheter, som torde utgöra hinder därför, man icke får antaga, att beskaffenheten och belägenheten af ägorna till dessa 220 mantal, eller åtminstone till en stor del af dem, icke medgifva de fördelar af laga skiften, som kommit Länets redan skiftade hemman i allmänhet till del, eftersom sagde fördelar ej redan blifvit tillgodosedde. På grund häraf synes det vara dels uppenbart, att de egentliga laga skiftesgöromålen inom Länet redan blifvit till det mesta afslutade, och dels mycket antagligt, att af de laga skiften, som ännu återstå, af hvilka större delen tillhöra Länets bergslag, ganska få komma till utförande, sedan de 16½ mantals ägor, som för närvarande äro under laga skiftesberedning, blifvit skiftade. Detta senare antagande synes ock vinna stöd af åberopade tabell och jämförelsen emellan resultaten af skiftesverket inom Länet under senaste och nästföregående qvinqvennum. Till understöd för utflytningar i följd af laga skiften har under ifrågavarande fem åren af allmänna medel utbetalts sammanräknadt 35,728 R:dr 94 öre.

Tab. N:o 12. Summarisk redogörelse för de hvarje år under qvinqvennet influtne *statsbidrag* jemte hvarje års restantibelopp följer härhos i bifogade Tabell N:o 12.

6. Politi.

Då Elementarläroverken och folkskolorna icke utgöra särskildt föremål för denna berättelse, torde här endast böra nämnas, att den till dessa senare skolor anslagna *folkskoleafgift* för hela Länet uppgått:

1861 till	20,890 R:dr 74 öre.
1862 »	21,834 » 20 »
1863 »	22,550 » 80 »
1864 »	23,775 » — »
1865 »	24,000 » 80 »

Af tillämpningsskolor finnas, utom den här ofvan redan omnämnde landtbruksskolan vid Lund, fortfarande:

Tab. Litt. I. Uppgift om bränvinsutskänknings- och minuteringsafgifterna i Örebro Län.

	De biteradt			Afkortadt och Anordnadt.	F ö r d e l a d e t i l l				
	I städerna.	Å landet.	Summa.		Städerna.	Socknarne.	Hushållnings- sällskapet.	Landstinget.	Summa.
År 1861	35,984,40	11,497,76	47,482,16	2,590,08	28,729,95	7,231,72	8,990,41	—	47,482,16
» 1862	36,277,15	10,433,33	46,710,48	3,127,34	28,963,70	5,902,80	8,716,64	—	46,710,48
» 1863	34,364,19	7,201,11	41,565,30	902,12	24,410,46	4,343,05	8,196,65	3,713,02	41,565,30
» 1864	33,726,04	7,774,26	41,500,30	283	20,195,16	4,535,25	8,243,45	8,243,44	41,500,30
» 1865	33,383,72	6,855,74	40,239,46	799,03	19,990,17	3,674,10	7,888,08	7,888,08	40,239,46
Summa	173,735,50	43,762,20	217,497,70	7,641,57	122,289,44	25,686,92	42,035,23	19,844,54	217,497,70

Tekniska Elementarskolan i Örebro lemnade 1865 med 6 Lärare undervisning åt 32 lärjungar. Skolans inkomster uppgingo nämnda år till 12,126 R:dr och dess utgifter till ungefär samma belopp. Skolan, som har lokal åt sig upplåten i stadshuset, eger rymliga lärosalar och är rikligen försedd med alla slags hjälpmedel för undervisningen, såsom böcker, ritningar, modeller, verktyg m. m. Samlingen af tekniskt-kemiska preparater och mineralier och särskildt en allmän teknisk varusamling äro vid skolan grundade, äfvensom en samling af uteslutande till Länet hörande bergarter och mineralier, hvilka samlingar äro i stark tillväxt och till sin förköfran hafva att förfoga öfver ett anslag af Landstinget, som sedan 1864 utgått med 500 R:dr årligen. Ehuru denna läroanstalt ännu är för ung, att dess inflytande på orten och dess näringar kan vara särdeles märkbart, är dock uppenbart, att den måste i väsendtlig mån gagna genom de praktiska kunskaper, som efterhand derifrån spridas, dels genom utgående elever, dels ock genom lärarne, hvilka också flitigt och mer för hvarje år anlitas. Det kemiska laboratoriet begagnas nästan ständigt för undersökning af malmer m. m., och verkstaden lemnar genom sin tillgång på nyare verktyg och maskiner anvisningar, hvaraf stadens och ortens handverkare ej försumma att sig begagna.

Tekniska Söndags- och Aftonskolan i Örebro, som grundades i Januari 1865, begagnar tekniska elementarskolans lokal och undervisningsmateriel, lemnar genom fem dess Lärare undervisning åt 87 lärjungar, deribland fem qvinnor. Skolans inkomster, utgörande anslag af staden 500 R:dr och afgifter af lärjungar 169 R:dr, tillsammans 669 R:dr, motsvara ungefär dess utgifter.

I *Slöjdskolan för flickor i Nora* undervisas fortfarande 25 å 30 barn årligen.

Den genom enskild donation tillkomna *Slöjdskolan i Kräcklinge* motsvarar ännu icke på något sätt sitt ändamål, då den i följd af felaktig organisation eller annan orsak icke af någon anlitas.

En genom aktieteckning inom Länet bildad *trädplanterings- och trädgårdsförening* har, understödd så väl af Landstinget som Örebro Sparbank och Hushållnings-sällskapet, inköpt en större invid Örebro belägen jordrymd, der trädgård och park blifvit af Föreningen anlagd; och söker Föreningen, medelst försäljning och utdelning af växter samt undervisning i trädgårdsskötseln, verka för spridande bland allmogen af kännedom i och sinne för trädplantering och trädgårdsodling.

Till kreditens och företagsamhetens underlättande finnas inom Länet följande inrättningar:

Örebro Enskilda Bank, hvars nuvarande oktroj utgår den 30 November 1867, kommer att på grund af den förnyade oktroj, som den 26 Maj 1865 beviljades för 10 år från och med den 1 December 1867, förenas med Örebro Läns Filial-Bank, med en gemensam teckningssumma af 2,250,000 R:dr. Bankens diskont-, kreditiv-, upp- och afskrifnings- samt depositionsrörelse uppgick 1865 till 50,700,000 R:dr. Depositionsräntan, som betalas halfårsvis, har utgjort 5½ procent på 6 månader, 5 procent på 2 månader och 4 procent på en månad. Afdelningskontor inrättades 1860 i Nya Kopparberget och sedermera äfven i Lindesberg. Postremissrörelsen har årligen ökats och uppgick 1865 till 11,984,000 R:dr. Det belopp, hvarför lagsökning måst anställas, uppgick 1865 till 59,253 R:dr 54 öre, men vid årets slut hade deraf redan influtit 55,953 R:dr 54 öre, så att då var utestående endast 3,300 R:dr. Bankens vinst uppgick nyssnämnde år till 117,553 R:dr 88 öre.

Örebro Läns Filial-Banks rörelse uppgick 1865 till 10,635,040 R:dr 39 öre. Denna bank kommer, på sätt ofvan nämnt är, att nästa år upphöra med sin rörelse och förenas med Örebro enskilda bank.

Örebro Läns Ränte- och Kapitalförsäkringsanstalt. Dess fond hade vid förra årets slut växt till 89,270 R:dr, hvaraf 45,395 R:dr blifvit af 165 personer insatte för bildande af kapital, och 43,388 R:dr af 147 personer för erhållande af lifränta samt 487 R:dr utgjorde reservfonden. Då sålunda tillväxten af fonden svarar mot ungefär 73 procent och tillökningen af insättarnes antal mot vid pass 40 procent, synes inrättningen hafva gjort sig förtjent af fortfarande förtroende.

Örebro Läns Hypoteksförening utgjordes 1861 af 2,102 delägare, hvilka för jordegendom till ett sammanräknadt värde af 17,058,271 R:dr 21 öre sökt och erhållit inträde samt belåningsrätt i föreningen för 7,713,987 R:dr 50 öre. 1865 hade delägarnes antal stigit till 2,710, den pantsatta egendomens värde till 21,891,057 R:dr 17 öre och den summa, för hvilken belåningsrätt i föreningen vunnits, till 10,748,637 R:dr.

Mälareprovinsernas Hypoteksförening har äfven sträckt sin verksamhet till Länet, men är Eders Kongl. Maj:t Befallningshafvande icke nu i tillfälle att derföre närmare redogöra.

Örebro Läns Brandstodsbolag, som vid slutet af 1860 meddelat försäkringar till ett ansvarighetsbelopp af 42,458,770 R:dr, har under de derefter förflutna fem åren vunnit en tillökning af mer än tretton och en half millioner R:dr, så att ansvarighetsbeloppet vid 1865 års slut utgjorde 56,106,990 R:dr. För 146 inträffade brandskador har bolaget under qvinqvenniet lemnat ersättning med 98,648 R:dr 9 öre, sålunda fördelade på de särskilda åren:

1861 för 19 brandskador	21,021 R:dr 13 öre.
1862 » 22 »	13,085 » 20 »
1863 » 22 »	15,958 » 75 »
1864 » 38 »	19,428 » 26 »
1865 » 45 »	29,154 » 75 »

Debiteringsbeloppet för hvarje 100 R:dr utgjorde åren 1861: 7 öre, 1862 och 1863: 5 öre, 1864: 6 öre och 1865: 7 öre.

Tab N:o 13. Befintlige Sparbankers ställning upptages å bilagde Tabell N:o 13. Bland dessa sparbanker intager både i afseende å ålder, omfattning och nyttig verksamhet Örebro sparbank första rummet. Ursprungligen afsedd för staden och kringliggande orter, har den numera, genom inrättande af filialafdelningar, beredt lättadt tillfälle till insättande och uttagande af medel äfven för aflägsnare socknar och sålunda utsträckt sin verksamhet till hela Länet samt derigenom gagnat synnerligast de orter, der särskilda sparbanker ännu icke finnas inrättade. Oaktadt sammanräknade beloppet af uttagne medel hos samtliga sparbankerne inom Länet för åren 1863 och 1864 icke obetydligt öfverstigit insättningarna — antagligen till följd af den då rådande ofördelaktiga penningställningen eller lättheten att på annat sätt och med större vinst göra sina besparingar fruktbarande — hade dock delägarnes hos sparbankerna innestående behållning, som vid 1860 års slut utgjorde 1,139,538 R:dr, vid 1865 års slut stigit till 1,358,615 R:dr 23 öre.

Af sockenmagasinerna, hvilka tillföre funnits i nästan alla Länets socknar, äro de fleste redan upplösta och genom spanmålens försäljning förvandlade till räntebärande penningefonder för kommunernas behof.

Sjukvårdsanstalter. Länets lasarett och kurhus. Till förekommande af de olägenheter, som kunde inträffa till följd deraf, att lasarett- och kurhusafdelningarna voro inrymda i samma byggnad samt för beredande af större utrymme å båda dessa afdelningar, beslöt, på förslag af Lasarett-direktionen, 1863 års Landsting, att för dels redan samlade dels blifvande öfverskott å kurhusmedlen en särskild byggnad för kurhusafdelningen finge å lasarettstomten uppföras. Då denna nya byggnad, uppförd under åren 1864 och 1865 för en kostnad af 23,602 R:dr 19 öre, ansågs, till följd af sitt ändamålsenligare byggnadssätt och bättre läge, mera passande för lasarettafdelningen, beslöt 1865 års Landsting, att nämnde afdelning skulle der inrymmas samt gamla sjukhuset användas till kurhus. Den nya byggnaden innehåller, utom expeditionsrum, operationsrum, badrum, kök och rum för sköterskan och hennes biträden, sex sjuksalar och fem sjukrum. Den gamla byggnaden, som nu begagnas för kurhusafdelningen, innehåller utom dårdceller och nödige hushållslägenheter, sju sjukrum. Å lasarettstomten finnas dessutom uppförde boställsbyggnader för läkaren, sysslomannen och vaktmästaren. Antal sängplatser äro: på lasarettafdelningen 45, som

kunna uppbringas till högre antal, samt på kurhusafdelningen 40 äfvensom rum för 4 sinnessjuka. I medeltal hafva varit upptagne på lasarettafdelningen 25 och på kurhusafdelningen 15 sängar. Legosängsavgiften för å lasarettafdelningen intagne betalande patienter har utgått för år 1861 med 50 öre, 1862 med 48 öre, 1863 med 45 öre och för åren 1864 och 1865 med 38 öre för hvarje dag. Antalet vårdade patienter och deras underhållsdagar har utgjort:

	På lasarettet:		På kurhuset:		Summa:	
1861	159	personer med 5,304 dagar.	77	pers:r med 4,290 dagar.	236	pers:r med 9,594 dagar.
1862.....	149	» » 6,997 »	116	» » 6,190 »	265	» » 13,187 »
1863.....	154	» » 5,865 »	116	» » 6,984 »	270	» » 12,849 »
1864.....	171	» » 7,747 »	92	» » 4,986 »	263	» » 12,733 »
1865.....	153	» » 6,164 »	93	» » 6,242 »	246	» » 12,406 »
Tillsammans	786	personer med 32,077 dagar.	494	pers:r med 28,692 dagar.	1,280	pers:r med 60,769 dagar.
I medeltal ...	157,2	» » 6,415,4 »	98,8	» » 5,738,4 »	256	» » 12,153,8 »

Inkomsterna, som utgjorts af på hvarje mantalsskrifven person debiterad kurhusavgift, för 1861: 12 öre, för 1862 och 1863: 20 öre och för 1864 och 1865: 25 öre, samt lasarett- och kollektmedel, legosängsmedel m. m. hafva uppgått för:

1861 till	10,885	R:dr 42 öre,	utgifterna, inberäknadt kostnaden för nya sjukhuset,	till	11,891	R:dr 84 öre.
1862 »	17,345	» 36 »	» » » »	»	12,514	» 51 »
1863 »	16,903	» 90 »	» » » »	»	12,803	» 67 »
1864 »	22,927	» 58 »	» » » »	»	27,933	» 79 »
1865 »	22,869	» 74 »	» » » »	»	21,566	» 79 »

I det invid Nora stad belägna, Bergsförsamlingen tillhöriga, så kallade fattighus vårdas fortfarande sjuke såväl från socknen, som från andra orter. Af de der befintliga 8 sängplatser har i medeltal halfva antalet varit upptaget. På våren 1862 inrättade de större grufbolagen inom Nora Bergsförsamling, i förhyrd lokal inom staden, ett sjukhus med 8 sängplatser, hvilka alla de senare åren varit upptagne af personer, hvaraf minsta antalet tillhört grufpersonalen. Nora stad har äfven vid samma tid öppnat ett sjukrum med 4 sängar, hvilket dock varit obetydligt anlitadt.

I Lindesberg finnes fortfarande en mindre sjukvårdsinrättning med 4 sängar samt vid Åmmeberg tvänne sjukhus för dervarande arbetare, hvarest underhållas 6 à 8 patienter dagligen,

Sedan 1864 års Landsting beslutat, att, medelst bekostande af sjukvårdsinventarier och deltagande i kostnaden för sjukas underhåll, lemna bidrag till sjukvården åt de kommuner, som sjelfva bekostade och underhöllo sjukhuslokal å ställe der legitimerad läkare funnes anställd, har ett större distriktssjukhus nyligen blifvit inrättadt vid Boo i Boo socken; och äro dylika under inredning i Nora och Nya Kopparberget. Å mötesplatsen Sannahed är uppfördt ett sjukhus, gemensamt för Kongl. Lif-Regementets Husarer och Kongl. Nerikes Regemente, men begagnas endast under mötestiderna.

De i förra berättelsen omnämnde *helsobrunnarne* Porla, Loka och Adolfsberg hafva under de sist förflutne fem åren varit besökta af ungefär samma antal personer, som deri uppgafs. Åtskilliga helso-källor af mindre betydenhet besökas fortfarande af kringboende allmoge.

Länet är numera indeladt i 5 *provincialläkare-distrikt*, nemligen: Örebro, Askersund, Nora, Carlskoga och Hellefors. Dessutom finnas Distriktsläkare stationerade vid Boo, Ramsberg och Nya Kopparberget, Stadsläkare anställda i Länets 4 städer, 1 Lasarett- och Kurhusläkare i Örebro samt 2 enskilda praktiserande

Läkare i sistnämnde stad. De ofvannämnda läkarebefattningarne i Carlskoga och Ramsberg kunna sägas tillkomna på grund af enskilda donationer, då i stället för det af Riksdagsmannen Oxelberg i början af detta århundrade till boställe åt en Bergslagsläkare i Carlskoga donerade, men sedermera med Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd försålda hemman i Karåsen, blifvit inköpt den fastighet i Bregården, som Provincialläkaren i Carlskoga nu innehar som boställe, samt till aflöning åt Läkaren i Ramsberg är anslagen räntan af den utaf framlidne Öfverste Heijkensköld stiftade »Läkarefonden», uppgående till 12,000 R:dr.

Djurläkare finnas numera inom Länet åtta, *Fältskärer* desamma, som i förra berättelsen omnämndes samt *Barnmorskor* i alla Länets städer och socknar.

Ett *Apothek* i Boo har under perioden tillkommit, och är i Nya Kopparberget ett filialapothek af apotheket i Lindesberg inrättadt. Då Länet under denna period icke varit hemsökt af någon allmännare farsot, har Sundhetsnämndernas verksamhet icke heller varit anlitad.

Den 1813, genom gåfva af dåvarande Kronprinsen, sedermera Hans Maj:t Konung Carl XIV Johan, grundade fond, som förvaltas af Länets allmänna Fattigvårdsstyrelse, uppgick vid 1865 års slut till 60,225 R:dr 45 öre. För denna stiftelse antogs af 1863 års Landsting nya, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sedermera fastställda stadgar, hvilka hufvudsakligen öfverensstämman med de af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i föregående femårsberättelse angifna grunder, efter hvilka fonden förut förvaltats och styrelsen i öfrigt verkat.

Örebro Läns krigsmanshuskassa, till minne af dåvarande Kronprinsens, sedermera Hans Maj:t Konung Carl XIV:s födelsedag, den 26 Januari 1814 bildad genom sammanskott af 2,250 R:dr, hvaraf 5 pensioner till belopp af 12 R:dr årligen utdelas till afskedade förtjente Husarer och 7 pensioner å lika belopp till förtjente pensionärer af Kongl. Nerikes Regemente, är numera sammanslagen med Wadstena krigsmanshuskassa. Lif-Regementets Husarkorps har dessutom en pensionskassa för Musikkorpsen, nu uppgående till ett belopp af 8,768 R:dr 50 öre.

Tab. Litt. K. De *donationer* och *stiftelser* för välgörande ändamål af någon betydighet, som utom de ofvan anmärkta finnas inom länet, äro, så vidt de kommit till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes kännedom sammanförda i här bilagde Tabell Litt. K.

Tab. Litt. K. *Donationer och stiftelser för allmännyttiga och välgörande ändamål, pensions- och nödhjelps-inrättningar (utom stipendier vid elementar-läroverken, för hvilka Örebro elementar-läroverks Rektor i program år 1866 utförligt redogjort).*

A. För Kyrkor.

	Kapital.	Årlig ränta.	Anmärkingar.
<i>Inom Glanshammars socken.</i>			
Af Öfversten G. Reuter, en frälserränta	—	10,82	till kyrkans underhåll.
<i>Inom Ringkarleby socken.</i>			
» Bengt Nilsson i Sjögesta	30	—	räntan användes till lyshållning i en kyrkokrona.
<i>Inom Edsbergs socken.</i>			
» förre Riksdagsmannen A. Svensson och dess hustru	600	—	till församlingens kyrka.
<i>Inom Askersund.</i>			
» förre Rådmannen C. G. Kjerrström	2,000	—	räntan utgår under åren 1857—67 till »stadens predikstolsfond»; hvarefter fonden ökas med ränta på ränta i 90 år, och den då uppkomna summa användes till uppförande af en fattighus- eller pensionsinrättning.

I fråga om *fattigvården* får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa bilagde Tab. N:o 14. Tabell N:o 14. Vid jämförelse med senast afgifna femårsberättelse för Länet visar sig, att de fattigas antal, som 1860 utgjorde 5,210 och 1861 endast 4,790, år 1865 vuxit till 5,599, samt att fattigvårdsut-

Fortsättning af Tab. Litt. K.

Donationer och stiftelser.

B. För skolor, lärare och lärjungar.

	För skolor och Lärare		För lärjungar		Anmärkningar.
	kapital.	årlig ränta.	kapital.	årlig ränta.	
<i>Inom Mozjö socken.</i>					
1. Af bokhållaren P. Rizell på Björkmo, ett kapital af 200 R:dr, som ökat sig till	414,58	—	—	—	Fonden får ej användas förr än den genom upplupna räntor så ökat sig, att ett skolhus derfor kan uppföras i norra distriktet af socknen.
2. Af Nils Danielsson i Hulinge	—	—	150	—	Stående lån, hvarå räntan utgår till fattiga skolbarn.
<i>Inom Tysslinge socken.</i>					
1. Af Brukspatron Hedberg.....	150	—	—	—	för folkskolans uppehållande.
2. Frälseräntan af 1 mantal Osvalla omkring.....	—	—	—	90	till understöd.
<i>Inom Glanshammars socken.</i>					
1. Af Grefvinnan B. J. Ribbing och Grefve P. Kalling.....	8,000	6	—	—	för folkskolans uppehållande.
2. » Lars Ersson i Eldvalla.....	—	—	300	—	till fattiga nattvardsbarn.
<i>Inom Ringkarleby socken.</i>					
» Grefvinnan B. J. Ribbing och Grefve P. Kalling.....	3,000	6	—	—	för folkskolan.
<i>Inom Ödeby socken.</i>					
» Enkefru H. Tersmeden	1,500	—	—	—	för folkskolan.
<i>Inom Götunda socken.</i>					
» Per Jonsson och Stina Olsdotter	—	—	1,500	—	till underhåll af fattiga skolbarn.
<i>Inom Askers socken.</i>					
Af Vaktmästaren E. Malmqvist testamente, hvarigenom 2,500 R:dr skall tillfalla folkskolan efter hans död.					
<i>Inom Mellösa socken.</i>					
Af Prosten B. G. Ribbing.....	—	—	1,000	—	till kläder åt fattiga barn.
<i>Inom Svennevads nedra socken.</i>					
» Handlande J. C. Broms	300	—	—	—	bidrag till aflöning af lärare.
En gåfva under namn af »Bibelkassa», hvilken från sitt ursprungliga belopp 100 R:dr ökat sig till.....	—	—	300	—	till inköp af »Nya Testamenten» åt nattvardsungdom.
<i>Inom Svennevads öfra socken.</i>					
Af Baron H. A. Hamilton	—	—	—	150	till soppkokning åt fattiga skolbarn.
<i>Inom Gellersta socken.</i>					
» Muraren C. F. Hellström i Boängen.....	—	—	700	—	till understöd åt dito.
<i>Inom Lerbäcks socken.</i>					
» Prosten Samuel Sahlstedt.....	5,813,25	—	—	—	Stiftades år 1813 genom sammanskott af 16 tunnor råg. Sedan fonden växt till 1,723 R:dr 50 öre, blef skolan fastställd af Kongl. Maj:t år 1825. Fonden uppgick 1863 till 7,012 R:dr 63 öre; men nedgick derefter till följe deraf, att under de två påföljande åren två nya skolhus uppfördes på fondens bekostnad, till ett belopp af 2,406 R:dr 30 öre.
<i>Inom Hammars socken.</i>					
» Carl Andersson i Stordalen	365	—	—	—	Fonden, som först utgjorde 250 R:dr, är afsedd för understöd till fattiga skolbarns undervisning.

gifterna, som förstnämnde är uppgått till 133,344 R:dr, år 1865 stigit till 161,417 R:dr 79 öre. Vid uppgjord medelberäkning finnes, att då år 1860 hvarje understödstagare i medeltal erhöi 25 R:dr 59

Fortsättning af Tab. Litt. K.

Donationer och stiftelser.

B. För skolor, lärare och lärjungar.

	För skolor och Lärare		För lärjungar.		Anmärkningar.
	kapital.	årlig ränta.	kapital.	årlig ränta.	
<i>Inom Wiby socken.</i>					
1. Af Lagmannen H. J. Lagerhjelm på Hageberg.....	—	31,50	—	—	Fonden ursprungligen 1,500 R:dr, utgör 2,097 R:dr 92 öre, men endast en del af räntan är anslagen till »aflöning åt en barnalärare och inköp af böcker åt skolbarn.
2. » Häradsmaren Olof Andersson och dess hustru Brita Stina Persdotter i Sahlbro	—	—	—	9	Fonden är grundad på ett testamente af 1,500 R:dr, hvaraf likväl blott hälften utgått, emedan hustrun ännu lever. Blott en del af räntan är afsedd för skolbarn.
3. Af Professorskan A. Lundmark.....	—	—	1,500	—	Fonden utgör 2,500 R:dr, men 1,000 R:dr äro bestämda för andra ändamål.
<i>Inom Hardemo socken.</i>					
1. » Brukspatron A. Lundmark.....	4,500	—	—	—	till löneförbättring åt skolläraren.
2. » Direktör Hörstadius	—	?	—	—	af fonden, utgörande 108 tunnor råg, utgår såsom ränta 10 tunnor till skolläraren.
<i>Inom Kräcklinge socken.</i>					
1. » Krigsrådet G. Sahlfeldt	—	1,500	—	—	årligt arrende af ett frälsehemman, anslaget till aflöning åt lärare.
och	—	?	—	—	Värdet af 12½ tunnor utsäde af olika slag, bestämdt för ofvannämnde hemman.
2. » Dito dito	8,000	—	—	—	Fonden, som växt från 5,000 R:dr, är afsedd för inrättande af en slöjdskola för bondsöner inom församlingen.
3. » Mamsell Smedberg.....	—	—	1,000	—	till skol- och nattvardsbarn.
Edsbergs socken äger, tillika med sin annexförsamling Hackvad	—	—	166,67	—	bokpremiäkassa, hvaraf Edsberg får $\frac{2}{3}$ och Hackvad $\frac{1}{3}$ af räntan.
<i>Inom Knista socken.</i>					
Af Bruksinspektör C. Rundberg	2,000	—	—	—	till folkskolekassan.
<i>Inom Quistbro socken,</i>					
får af Fockiska skolan	—	66	—	—	till församlingens skola.
<i>Inom Nysunds socken.</i>					
Af Brukspatron J. Strokirk	1,500	—	—	—	till dito.
<i>Inom Grythytte socken.</i>					
1. » Herrar von Knorring och Leijonhufvud	—	—	3,176,50	—	Fonden ursprungligen 3,000 R:dr användes till understöd och böcker åt skolbarn.
2. » General de la Grange.....	750	—	—	—	} till folkskolekassan.
3. » 6 andra personer tillsammans	1,100	—	—	—	
<i>Nora Bergsförsamling äger:</i>					
1. » Nordstrandska uppfostringsfonden»	—	—	3,817,69	—	till böcker och understöd åt nattvardsungdom.
2. » Norenska understödsfonden»	—	—	130	—	för bidrag till ett fattigt barn inom Moen skolkrets.
3. Grufarbetarnes besparingskassa.....	4,745,34	—	—	—	största delen af räntan användes för skolor.
<i>Inom Ramsbergs socken.</i>					
1. Af Grosshandlaren H. N. Beskow.....	7,500	—	—	—	till socknens skola.
2. » Enkefru A. C. Wikbom.....	2,000	—	—	—	till underhåll af en slöjdskola.
<i>Inom Fellingsbro socken.</i>					
Har, till följe af fleras donationer, samlats.....	11,250	—	—	—	till bestridande af utgifter för skolorna, utom uttaxerade medel.
Näsby och Ervalla socknar äga donationer tillsammans utgörande.....	—	—	3,233	—	} för fattiga barns skolgång och undervisning.

öre, på hvar deras andel 1865 belöpte sig 28, R:dr 83 öre, hvilken tillökning möjligen torde härleda sig dels från ett bättre underhåll, dels ock deraf, att antalet understödstagande, som varit till full vård emot-

Fortsättning af Tab. Litt. K.

Donationer och stiftelser.

B. För skolor, lärare och lärjungar.

	För skolor och Lärare		För lärjungar		Anmärkingar.
	kapital.	årlig ränta.	kapital.	årlig ränta.	
<i>Örebro har följande donationer:</i>					
1. I penningar	9,875	—	—	—	till enskilda flickskolan.
2. Dito	3,350	—	5,730	—	} till stadsförsamlingens skolverk.
3. » Aktier	750	—	—	—	
4. » jord, som gifver i arrende	—	50	—	—	
5. » tomtören för gården 70 söder	—	51,63	—	—	
6. » jord, som gifver i arrende	—	?	—	—	
<i>Askersund åtnjuter donationer:</i>					
1. Af Garfvaregesällen E. Vallentin	—	—	100	—	till böcker åt nattvardsungdom.
2. » Hennes Maj:t Drottningen m. fl. personer	5,000	—	—	—	till »Drottning Lovisas skola» för flickor.
3. » åtskilliga personer, sammanskott	9,396,54	—	—	—	till stadens flickskola.
<i>Nora äger</i>					
1. Sundellska donationsfonden	12,000,78	—	—	—	till aflöning, ved m. m. för folkskolan.
2. Manzeliska dito	3,487,68	—	—	—	dito åt lärarinnan i småskolan.
3. Nordstrandska dito	—	—	402,89	—	till böcker åt nattvardsbarn.
4. Småbarnsskolefonden	166,11	—	—	—	räntan besparas för fondens tillväxt.
5. Folkskolans premiekassa	—	—	421,79	—	till premieböcker.
6. Flickslöjdskolans kassa	3,175,71	—	—	—	till aflöning m. m.
7. Af 3 personer, tillsammans	—	—	983,78	—	till belöningar åt gossar vid pedagogien.
<i>Linde äger</i>					
1. » Enkan Berglund	378,50	—	—	—	} till en slöjdskola för flickor.
2. » Fröken Gedda	959	—	—	—	
3. »Fjerde November-stiftelsen»	—	—	500	—	Stiftad 1864 för stipendier åt en eller två lärjungar i apolo-gistskolan.

C. För fattigvård.

	Kapital.	Årlig ränta.	Anmärkingar.
<i>Inom Wintrosa socken.</i>			
Af Prosten Grandelius	600	—	räntan utdelas till 4 fattiga.
<i>Inom Ånsta socken.</i>			
» Handlanden G. Broms	300	—	räntan utdelas till de fattiga.
<i>Inom Axbergs socken.</i>			
Dylta bruksfattigfond	6,000	—	till utdelning af räntor åt fattiga under bruket.
<i>Inom Glanshammars socken.</i>			
1. Af Öfverste G. Reuter	—	21,64	Dito dito.
2. » Prosten G. Herdman	500	—	Dito dito.
3. En donation	—	14,37	utgör ränta å 5 aktier, till dito.
<i>Inom Ringkarleby socken,</i>			
de s. k. Mörnerska och Frökenkassorna	600	—	till de fattiga.
<i>Inom Götlunda socken.</i>			
1. En donation å	1,160,67	—	kapitalet är insatt i Riksbanken emot 4 procent och räntan är anslagen till personer på sätesgårdarne m. fl.
2. Af Major Liljeström	300	—	till underlydande vid Käsätter.

tagne, ökat sig något mer, än de, hvilka icke åtnjutit full fattigförsörjning. Mäter man antalet fattighjon i förhållande till folkmängden inom Länet, hvilken år 1865 utgjorde 162,717 personer, så belöper en

Fortsättning af Tab. Litt. K.

Donationer och stiftelser.

C. För fattigvård.

	Kapital.	Årlig ränta.	Anmärkingar.
<i>Inom Askers socken.</i>			
Af Vaktmästaren E. Malmqvist	—	—	Enligt testamente är ett kapital af 2,500 R:dr anslaget till de fattiga; men häraf har fattigvården ännu blott erhållit 125 R:dr. Testator lever nemligen ännu.
<i>Inom Gellersta socken.</i>			
» Mamsell Bagge.....	60	—	räntan är afsedd för fattighuset.
<i>Inom Wiby socken.</i>			
1. » Lagman H. J. Lagerhjelm.....	—	48	till de fattiga.
2. » Professorskan Lundmark.....	1,000	—	till uppfostran åt två barn.
3. » Kapten C. A. Staaf.....	1,500	—	för underhåfvande å Körtingsberg.
<i>Inom Hardemo socken.</i>			
1. » Brukspatron A. Lundmark.....	946,64	—	till gamla fattiga.
2. » samma man	455,14	—	till tjänstgörande soldaten vid Mossby rote, för hvilken testator sjelf varit soldat.
3. » Nämndemannen Erik Ersson i Lanna	550	—	till ett barns understöd till 16 års ålder.
4. » Kajsa Jönsdotter i Backa	2,000	—	till de fattiga.
<i>Inom Kräcklinge socken.</i>			
1. » General-Majoren P. Lagerhjelm.....	1,500	—	till socknens fattigkassa.
2. » Ryttmästaren H. J. Sahlfeldt.....	1,500	—	till dito.
3. » Enkefru Bergenschöld.....	1,000	—	till de fattiga.
4. » Fröken M. C. Bergenschöld	500	—	till dito.
<i>Inom Edsbergs och Quistbro socknar.</i>			
» Förre Riksdagsmannen Hansson i Käxle.....	—	?	hvardera församlingens fattiga få värdet af 6 t:r råg och 3 t:r korn.
<i>Inom Nysunds socken.</i>			
» Brukspatron J. Strokirk.....	1,500	—	till de fattiga.
<i>Hellefors äger:</i>			
Lindbergiska donationen.....	—	85	medium af uppgifterna; — till de fattiga.
<i>Inom Hjulsjö socken.</i>			
Af H. Hansson i Käxle.....	333,33	—	till fattigvården.
<i>Nya Kopparbergs socken.</i>			
Äger »En from stiftelse».....	4,000	—	för åldriga mäns och kvinnors understöd.
<i>Lindes socken äger,</i>			
Enkefru Gothéns donation.....	4,000	—	till fattiga kvinnor.
<i>Örebro har donationer</i>			
1. Af flere personer i penningar	20,780	—	} till allmänna fattigvården.
2. I jordägor inom stadsområdet 187 qv:ref 93 qv:st.	—	1,346,66	
3. ½ mantal frälse Tybble i Almby, som ger 545 R:dr, 20 tunnor råg och 25 famnar ved.	—	—	
4. Gården 135 söder, taxerad till.....	34,000	—	
5. I penningar och jord.....	17,075	—	till arbets- och uppfostringsinrättningen.
6. »Första Novemberstiftelsen».....	13,130	—	till fattiga barns uppfostran.
7. Hyckertska fonden, penningar och jord.....	1,230	—	till 8 borgares enkör.
<i>Askersund äger:</i>			
Fattig- och arbetshusbyggnadsfonden.....	2,439,88	—	tillkommen genom enskilda bidrag under de 10 sista åren.
Fabriks- och handverksföreningens kassa.....	274	—	till sjuk- och begravningshjelp.
<i>Nora äger:</i>			
1. Bromsiska donationsfonden	750	—	för 3 fattiga kvinnor i staden.
2. Westman-Fischierska dito	3,000	—	räntan utgår för närvarande till en gifvarinnans släktinge, men kommer sedan att gifvas åt pauvres honteux.
3. Sjöbergiska dito	2,000	—	till de fattiga i staden.

Staden Lindesberg har en donation, stiftad år 1855 af framlidne Rådmanen Chr. Berglund och hans efterlevande Enka, hvarigenom dessa gifvit ett kapital af 6,000 R:dr och en jordäga, som lemnar 100 R:dr i årligt arrende. Såväl detta som kapitalet skall förkofras i 25 år, hvarefter räntan å det då uppkomna kapitalet skall årligen delas lika mellan Stads- och Bergsförsamlingen till fattiga och vanvårdade barns uppfostran.

hjälpbehöfvande på hvarje 29,05 person. År 1860 belöpte sig, med en folkmängd 151,651 personer, ett fattighjon på hvarje 29,10 person. De fattigas antal skulle således i förhållande till folkmängden sedan dess snarare minskats än ökats, men fattigvården blir ändock ett särdeles tryckande onus och måste dessutom, fördelad på mindre områden, drabba olika tungt på skilda orter.

Ehuru *fångvården* icke utgör särskildt föremål för denna berättelse, torde här böra anmärkas, att oberäknadt de fångar, som från andra orter blifvit hitsända för undergående af straffarbete, fångarnes antal i härvarande länshäkte uppgått 1861 till 203, 1862 till 238, 1863 till 186, 1864 till 252 och 1865 till 211. Om man, då medeltalet af dessa fångar således icke uppgår till 218 om året, icke kan säga, att fångantalet i förhållande till folkmängden stigit, så är detta icke förhållandet med den klass af fångar, som upptagas under benämningen »lösdrivare och försvarslöse», hvilkas antal från 40, som det var 1861, och 36 år 1862, 1863 steg till 50, 1864 till 64 och 1865 till 66. Af dessa hafva under qvinqvennet 16 män och 2 kvinnor blifvit dömda till allmänt arbete samt 38 män frivilligt ingått vid arbetsinrättningarne.

Rörande Länets städer torde särskildt böra nämnas:

Örebro stads folkmängd, som 1860 utgjorde 7,418, har, hufvudsakligen till följd af inflyttningar från andra orter, under qvinqvennet ökat med omkring 23 procent till 9,056. Under samma tid har fabriksidkarnes antal stigit 18 procent och handtverkarnes 16. Då bevillningen räknas till 1 procent af behållna inkomstbeloppet, belöper sig, såsom årsinkomst å hvarje fabriksidkare 2,315 R:dr 15 öre och å handtverkare 829 R:dr 30 öre. En del af dessa näringar gå dock fortfarande miste om det arbete och den omtänka, som deras idkare egna åt en för dem främmande näring, landtbruket, hvilket missförhållande väl icke lär upphöra förr, än donationsjorden kommer till en med dess ändamål fullt öfverensstämmande användning. Bland nyanlagda fabriker torde böra nämnas de för bearbetning af oädla metaller, och bland handtverkerierna framträda kopparslagare, sadelmakare och guldsmeder med billiga anspråk på uppmärksamhet. Antalet af stadens handlande, som försälja varor i bod eller från andra upplagsställen, i eller utom staden kringföra och utbjuda varor, har växt med 41 procent. Inkomsten, efter ofvannämnde beräkningsgrund, utgör för hvarje handlande 1,704 R:dr 27 öre. Spanmål, ladugårdsprodukter, tackjern och köpmannavaror utgöra fortfarande hufvudsakligaste föremålen för varu-utbytet. Summarisk redogörelse för influtna verkliga statsbidrag jemte hvarje års restantebelopp innefattas i bilagde Tabell Litt. L.

Tab. Litt. L.

Tab. Litt. L. Summarisk redogörelse öfver statsbidrag jemte andra utskylder och afgifter i Örebro stad för åren 1861—1865.

	S t a t s m e d e l.								Riksgäldsmedel.		D i v e r s e V e r k s m e d e l.					
	Ordinarie ränta samt bostads- och åkerskatt.	Kronotonde, spanmålsmedel.	Båtsmansvakansafgift.	Mantalspenningar.		Bötesmedel kronans.		Allmän bevillning.		Bränvinsafgift.	Riddarhusafgift.	Kurhusafgift.		Folkskoleafgift.		
				Influtet belopp.	Restantier.	Influtet belopp.	Restantier.	Influtet belopp.	Restantier.			Influtet belopp.	Restantier.	Influtet belopp.	Restantier.	
År 1861.....	272,98	1,171,78	561,02	1,338,40	33,20	549,06	167,34	23,557,21	149,50	25,164,40	45	413,64	9,96	938,79	24,23	
» 1862.....	272,98	1,223,20	484,80	1,445,20	57,60	330,65	235,86	22,528,25	150,84	25,457,15	90	736,92	29	1,074,46	47,40	
» 1863.....	272,98	1,218	503,90	1,504,80	65,60	327,91	212,17	24,114,32	169,42	24,264,19	90	776,80	33,20	1,135,40	50	
» 1864.....	272,98	1,216,32	485,61	1,114	96	255,04	140,61	24,039,59	392,42	23,062,70	80	967,75	74,54	1,114	96	
» 1865.....	272,98	1,189,44	508,01	1,137,40	126,40	734,34	1,004,17	21,940	528,66	22,560,39	85	998,25	97	1,137,40	126,40	

Anm. De högre restantibeloppen för år 1865 härleda sig deraf, att utskylder och böter för bortflyttade personer icke hinna uttagas förr än till den 31 Augusti innevarande år.

Tab. Litt. M. Af bilagde Tabell Litt. M., öfversigt öfver stadens kommunalutskylder och finanser och uppgift å stadens finansiella ställning 1865, visar sig, att det belopp, som måst å stadens innevånare uttaxeras, stigit omkring 17 procent till 35,300 R:dr, utom fattigvårdsafgiften 9,810 R:dr.

Carolinska Elementarläroverket i Örebro åtnjuter fortfarande ett välförtjent förtroende, som tydligast visar sig i det stigande antalet lärjungar, hvilka vid 1861 års slut uppgingo till 447, 1862 till 478, 1863 till 504, 1864 till 554 och 1865 till 584. Till följd af denna starka tillväxt i lärjungarnes antal hafva ock läroverkets lokaler måst betydligt utvidgas, dels genom tillbyggnad af gamla läroverkshuset på den nybildade

Tab. Litt. M. Öfversigt öfver Örebro stads kommunalutskylder och finanser för åren 1861—1865.

	Riksmynt.		Riksmynt.	
	R:dr	öre.	R:dr	öre.
Enligt Drätselkammarens räkenskaper visar sig förhållandet med stadens vanliga årliga inkomster och utgifter i medeltal som följer:				
Inkomster.				
Hamninkomster, arrenden af jordar, andel i bränvinsförsäljningsafgifter, m. m.	42,700	—		
Uttaxerade kommunalutskylder, undantagande fattigafgifter	35,300	—		
Ränta och amortering å utlånade medel	6,900	—	84,900	—
Utgifter.				
Ränta och amortering, å 6%, å tvänne lån af 367,500 R:dr	22,050	—		
Löner och pension till tjänstemän och poliskorpsen, underhåll af stadens hamn, skrifmaterialer och expenser	21,100	—		
För skjutshållningen	360	—		
Underhåll af allmänna byggnader	2,000	—		
Gatulägningskostnader	4,100	—		
Riksdagsmansarvode	900	—		
För brandväsendet	2,900	—		
Fångunderhåll	400	—		
Gatubelysning	4,600	—		
Brobyggnadskostnader	100	—		
Väghållningskostnader	2,100	—		
Tomtregleringskostnader	2,500	—		
Kyrko- och prestgårdsunderhåll	1,200	—		
Ecklesiastiktjänstemäns och betjentes aflöning	5,700	—		
Folkskolekostnader	2,150	—		
För stadsbibliotheket	200	—		
Trädplanteringar och försköningar	400	—	72,760	—
Inkomsterna öfverstiga således utgifterna med	—	—	12,140	—
Stadens finansiella ställning vid 1865 års slut:				
Skulder.				
Till Grosshandlaren W. N. Burmester i Stockholm, återstod å 330,000 R:drs lån, löpande med 5½% ränta och ¼% amortering	316,255	59		
Till Riksgäldskontoret: återstod å 37,500 R:drs lån, löpande med 4% ränta och 2% amortering	31,576	28	347,831	87
Tillgångar.				
Fordran hos Diverse Verk och enskilde personer: utlånade medel	90,962	88		
Kontant i kassabehållning	18,736	88	109,699	76
Skulderna öfverstiga således tillgångarna med	—	—	238,132	11

Anm. Att det deficit i stadens kassa, som redan vid afgifvandet af senaste femårsöfversigten förefanns, icke minskats, utan tvertom, betydligt ökats, härflyter af åtskilliga större extra utgifter, såsom för det nya stadshuset, hvilket fullbordadt under år 1865, kostar 236,441 R:dr; för uppförande af ett folkskole- och ett sjukhus; för inköp af jord till statens jernvägstation vid staden; m. m.

byggnadskassans bekostnad, dels genom uppförande af en ny byggnad, hufvudsakligen afsedd för samlingarne och en ny gymnastiklokal, till hvilka senare byggnader anslag af allmänna medel blifvit af Rikets Ständer beviljade.

Örebro stads folkskola, der undervisningen bestrides af 3 examinerade Lärare och 1 Lärarinna, har 537 lärjungar, deraf 323 gossar och 214 flickor. Lärjungarnes antal har således under qvinqvenniet mer än fördubblats. Skolan äger 9,230 R:dr i räntebärande fonder. I en småskola har en oexaminerad Lärarinna gifvit undervisning åt 18 gossar och 27 flickor. Lankasterskolans qvinliga lärjungar hafva nedgått från 110 till 106, som undervisas af två oexaminerade Lärarinnor, den ena för bokliga studier och den andra för handaslöjder. Skolans kapitalfond har stigit till ett belopp af 13,539 R:dr 15 öre. I söndagsskolan, med en stiftelsefond af 320 R:dr och en stipendiefond af 300 R:dr samt årligt bidrag från stadsförsamlingen af 450 R:dr, meddelas undervisning af folkskolans tre Lärare, och begagnas den af 210 fabriks- och handtverksarbetare. Antalet af småbarnsskolans lärjungar var vid 1865 års slut ökad med 25 procent till 75, och skolan var, genom antagande af Underlärarinna och vunnet utrymme i ny lokal, kommen i tillfälle att emottaga ytterligare 25 barn. Underhållsfonden hade stigit till 5,798 R:dr 83 öre. Byggnadsfonden, hvartill staden anslagit 3,000 R:dr, hade under qvinqvenniet vunnit så betydlig tillväxt, att tomt kunnat inköpas och derå uppföras en byggnad innehållande, utom bostad för Öfverlärarinnan, två rymliga skolsalar. Kostnaden för tomt, skolhus och uthus uppgick vid 1865 års slut till 14,323 R:dr 56 öre, hvaraf 1,181 R:dr utgjorde skolans skuld.

I afseende å stadens fattigvård torde böra anmärkas, att större delen af »barn vårdade i och utom fattighus» blifvit utackorderade af arbets- och uppfostringsinrättningen, som, ägande en fond af 37,500 R:dr, under sistlidet år med 5,973 R:dr 51 öre bekostat utackordering för 140 och underhåll i arbetshuset för 5 barn, samt att fattigvården äfven understöddes af Novemberstiftelsen, hvars fond ökats till 13,150 R:dr, och hvilken beredt vård åt 17 barn med en kostnad af 788 R:dr.

Askersunds folkmängd hade vid 1865 års slut stigit till 1,397 personer. Handtverkerierna derstädes hafva icke gjort några betydande framsteg; dock torde värdet af deras produktion något stigit. Hufvudsakliga föremålen för stadens handel äro sill, salt och kolonialvaror, som försäljas till kringliggande allmoge. Handeln med malt, brännvin och handsmiden är till större delen i allmogens händer. Stadens läroverk äro fortfarande desamma, som i förra berättelsen omnämnas, med samma antal Lärare och ungefär lika antal lärjungar, som då uppgafs.

Nora och Lindesberg. Vid 1865 års slut steg folkmängden i Nora till 1,295 personer och i Lindesberg till 1,226. Hufvudsakliga handeln i dessa städer består deri, att den förser kringboende bergsmän med deras behof af spanmål, sill, salt och andra köpmannavaror samt till någon del afsätter bergsmännens produkter. I Nora finnes numera ett tvåklassigt läroverk med 2 Lärare och 30 å 35 lärjungar, en folkskola besökt af omkring 70 barn, en småbarnsskola af 30 och en slöjdskola för flickor af 25 å 30 barn. I Lindesberg är under perioden uppförd en större skolhusbyggnad för Lankasterskolan, flickskolan och apolo-gistskolan jemte boställe för Lärarne. Sistnämnde stad har framför de flesta andra kommuner den förmånen, att dess utgifter till större delen betäckas af afkonsten af dess kassor och inkomsterna af stadens jord.

Örebro Slott i Lands-Kansliet den 15 December 1866.

CARL ÅKERHIEM.

J. O. Högström.

Aug. Helling.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Å Landsbygden.	Den 31 December enligt Presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.								Enligt årets mönsterrollor approberade beväringssläpplige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspengar.			Utakringsmanskap.		
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.			
År 1861.....	69,969	72,825	142,794	69,158	72,263	141,421	36,486	39,353	75,839	5,308	905	
» 1862.....	71,239	73,876	145,115	70,501	73,437	143,938	37,458	40,633	78,091	5,357	772	
» 1863.....	71,901	74,611	146,512	71,503	74,376	145,879	36,844	39,878	76,722	5,493	820	
» 1864.....	72,637	75,164	147,801	72,218	74,983	147,201	35,551	38,977	74,528	5,735	869	
» 1865.....	73,638	76,154	149,792	73,318	76,012	149,330	36,138	39,649	75,787	5,663	882	
I Städerna.												
Örebro År 1861.....	3,525	4,217	7,742	3,572	4,240	7,812	1,561	1,706	3,267	324	54	
» » 1862.....	3,698	4,384	8,082	3,712	4,389	8,101	1,618	2,007	3,625	336	68	
» » 1863.....	3,862	4,521	8,383	3,847	4,510	8,357	1,713	1,869	3,582	313	53	
» » 1864.....	3,997	4,716	8,713	3,982	4,736	8,718	1,766	1,932	3,698	362	46	
» » 1865.....	4,098	4,909	9,007	4,108	4,948	9,056	1,887	2,117	4,004	352	47	
Askersund År 1861.....	561	695	1,256	549	657	1,206	232	279	511	51	6	
» » 1862.....	593	717	1,310	564	689	1,253	253	302	555	50	6	
» » 1863.....	626	734	1,360	589	715	1,304	256	297	553	54	7	
» » 1864.....	638	749	1,387	613	729	1,342	271	303	574	53	4	
» » 1865.....	643	754	1,397	630	741	1,371	278	314	592	50	7	
Nora År 1861.....	509	624	1,133	498	598	1,096	219	235	454	37	7	
» » 1862.....	539	670	1,209	504	602	1,106	223	247	470	36	4	
» » 1863.....	556	698	1,254	525	654	1,179	224	260	484	41	9	
» » 1864.....	563	695	1,258	545	687	1,232	245	271	516	44	9	
» » 1865.....	580	715	1,295	560	691	1,251	256	276	532	50	6	
Lindesberg År 1861.....	495	606	1,101	490	607	1,097	254	300	554	31	3	
» » 1862.....	482	623	1,105	481	621	1,102	244	310	554	28	3	
» » 1863.....	514	649	1,163	510	645	1,155	231	304	535	39	4	
» » 1864.....	548	695	1,243	547	691	1,238	249	319	568	40	6	
» » 1865.....	540	686	1,226	538	686	1,224	238	323	561	41	3	
Summa i Länets samtliga städer år 1865	5,861	7,064	12,925	5,836	7,066	12,902	2,659	3,030	5,689	493	63	
I hela Länets.												
År 1861.....	75,059	78,967	154,026	74,267	78,365	152,632	38,752	41,873	80,625	5,751	975	
» 1862.....	76,551	80,270	156,821	75,762	79,738	155,500	39,796	43,499	83,295	5,807	853	
» 1863.....	77,459	81,213	158,672	76,974	80,900	157,874	39,268	42,608	81,876	5,940	893	
» 1864.....	78,383	82,019	160,402	77,905	81,826	159,731	38,082	41,802	79,884	6,234	934	
» 1865.....	79,499	83,218	162,717	79,154	83,078	162,232	38,797	42,679	81,476	6,156	945	

Tab. N:o 2.

JORDBRUK.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.
I medeltal för åren 1861—1865.									
I. Enligt uppgifter från socknarne. Årliga utsädet på ett tunnland Tunnland åker, använda till odling af Årliga utsädesbeloppet, tunnor Skörd i korntal af utsädet (utan utsädet afdrag) Skörd per tunnland, tunnor Skördebeloppet utan utsädet afdrag, tunnor Årlig förbrukning på person i medeltal " " till kreaturens utfodring } tunnor och kappar Årligt öfverskott inom Länet Årlig brist inom Länet	höst säd		v å r s ä d						
	kpr 0,24		stråsäd			baljväxter			
	34,077		1 ta 4 k.r			0,29			5,24
	3,464	23,293	5,225	52,583	3,196	2,259	170	1,150	62,411
	7,16	7,22	6,18	4,30	5,29	6,2	4,21	4,13	6,26
	5,28		5,25			5,00			39,06
	25,969	178,932	34,315	259,906	18,833	13,678	794	5,079	425,811
	0,3	1,16	0,8	0,1	—	0,4	—	—	2,16
	7,505	—	—	150,000	—	vicker inberäknad.	—	—	—
	—	84,361	10,910	—	—	8,581	—	—	36,600
I medeltal för åren 1861—1865.									
II. Enligt uppgjord kalkyl. Årliga utsädet på ett tunnland Tunnland åker, använd till odling af Årliga utsädesbeloppet, tunnor Skörd i korntal af utsädet (utan utsädet afdrag) Skörd per tunnland, tunnor Skördebeloppet utan utsädet afdrag, tunnor Årlig förbrukning på person i medeltal " " till kreaturens utfodring } tunnor och kappar Årligt öfverskott inom Länet Årlig brist inom Länet	höst säd		v å r s ä d						
	kpr 0,24		stråsäd			baljväxter			
	43,397		1,07			0,29			6,12
	3,464	30,909	6,300	51,355	3,196	3,839	170	1,150	69,244
	8,11	8,14	6,23	4,30	5,29	6	4,21	4,13	6,29
	6,19		6,05			5,04			44,03
	28,921	261,082	42,410	253,606	18,833	23,038	794	5,079	479,287
	0,3	1,16	0,8	0,1	—	0,4	—	—	2,16
	10,457	—	—	150,000	—	vicker inberäknad.	—	—	—
	—	9,827	3,890	66,817	—	dito	dito	—	10,043

Tab. N:o 3.

BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Hästar.	Tjurar och Oxar.	Kor.	Ugnöt.	Får.	Getter.	Svin.	Tillgång och beskaflenhet af foder.
I medeltal för åren 1861—1865.								
Antal vinterfödde i bergslagen.....	4,373	1,784	17,062	4,236	16,942	613	3,407	
" " i skogsbygden.....	1,899	4,241	11,122	4,155	13,911	2	3,732	
" " i slättbygden.....	4,265	10,785	22,683	8,687	21,098	11	6,219	
" " i städerna.....	357	84	586	58	95	4	691	
Summa	10,894	16,894	51,453	17,136	52,046	630	14,049	
Antal vinterfödde på helt hemman i medeltal: i bergslagen.....	6	2 à 3	24	6	24	1	5	
" " " " " i skogsbygden.....	3 à 4	8	21 à 22	8	27	—	7	
" " " " " i slättbygden.....	2 à 3	6 à 7	13 à 14	5	13	—	4	

Tab. No 4.

SKOGSHUSHALLNING.

1. Särskilda slag af skogar m. m.	2. Areal vid periodens slut. Qvadratref.	3. Till ordnad skogshushållning indelade.	4. Impedimenter och inägor.	5. Afverkningsbelopp		
				6. utfördt i	7.	
					År.	kvantitet. Kubikfot.
Kongl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhöriga och under Dess disposition stående Kronoparker						
Tysslingen	3,643,50	2,532,07	1,111,43	1861	20,057	1,396,56
och				1862	9,669	573,50
Krämaremarken, denne sednare efter ägoutbyte ånyo indelad	2,637,79	1,851,61	786,18	1863	25,939	1,519,78
Boställsskogar: utarrenderade boställen: Norrgrytstorp, f. d. Jägareboställsskog i Carlskoga socken, afverkas blott enligt arrende-kontrakt till husbehof af vedbrand med undantag af år 1865, då vindfälld skog såldes för Kronans räkning. Skogen är 1865 uppmätt och indelad till traktuggning. Hushållningsplanen under fastställelse.....	810,50	648,60	161,90	1864	51,134	1,174,56
				1865	årshygget	besparadt.
				1861	500	20
				1862	500	20
				1863	500	20
				1864	500	20
				1865	13,562	362,95
Mora, f. d. Profossboställesskog i Ödeby socken, indelad till traktuggning och utarrenderad, afverkas enligt hushållningsplan för arrendatorns räkning	774,20	671,04	103,16	1861		
				1862		
				1863	14,340	573,60
				1864		
				1865		
Bomanshyttan, f. d. kronofogde-boställesskog i Nora socken, indelad år 1865—1866. Hushållningsplanen ännu ej fastställd. Afverkas till husbehof.....	488,25	473,25	15	1861		
				1862		
				1863	5,000	200
				1864		
				1865		
Måssby, f. d. Öfver-Jägmästare-boställesskog i Hardemo socken, utarrenderad. Skogen fridlyst för annan afverkning än af torrskog och vindfällen	2,230,67	1,950,61	122,34	1861		
				1862		
				1863	1,500	45
				1864		
				1865		
Krono-Allmänningar, 2:ne stycken:						
a) Hålahult i Kils socken, och	5,943,17	—	250,60	1861	106,449	4,258
b) Dylta östra Allmänning i Axbergs och Glanshammars socknar; utsyning från dessa Allmänningar bekommes årligen, enligt privilegier afgiftsfritt till Dylta Svafvelbruk. År 1864 försålles vindfälld skog å auktioner för kronans räkning. Lägenhetens areal utgör 7,974,40 qv:ref	26,563,25	—	12,359,55	1862	128,726	5,149
				1863	99,031	3,961
				1864	152,252	7,747
				1865	109,482	4,379
Boställs-Skogar, under enskild disposition	—	—	—	1861		
af Militie äro 11 uppmätta och indelade	10,698,99	8,773,20	1,925,79	1862		
af Civila » 3 » »	1,673,55	1,606,81	66,74	1863	252,726	10,109
af Ecclesiastika 13 » »	40,538,69	31,285,99	9,252,70	1864		
				1865		
Oindelade Boställsskogar (kan ej i saknad af tillförlitliga kartor uppgifvas. Afverkas endast till husbehof).				1861	345,415	13,816,60
				1862	385,322	15,412,88
Härads-Allmänningar finnas 9 stycken, indelade i 17 skogsblock och innehålla tillsammans	126,150,65	87,988,95	38,161,70	1863	389,360	15,574,40
				1864	945,526	37,821,04
				1865	758,531	30,341,24

Fortsättning af **Tab. N:o 4.**
SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Särskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Impedimenter och inägor.	Afverkningsbelopp		
				År.	utfördt i	
					kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R.dr R.mt.
Qvadratref.						
Bergslags-Allmänningar: den Östra och den Vestra i Nya Kopparbergs socken, undantogs vid delning år 1800 åt Kopparberget och blefvo Bergslagens gemensamma tillhörighet, numera skatteköpte.....	15,680	—	—	1861 1862 1863 1864 1865	250,860 260,300 255,410 260,180 256,340	7,525,80 7,809 7,662,30 7,805,40 7,690,20
Grufve-Allmänningar: af Kongl. Maj:t och Kronan mot recognitionsafgift upplåtna.						
I Nora socken Dalkarlsbergs Allmänning	10,078,86	6,877,33	3,201,53	1861—65	—	—
Lönnbottens d:o	3,740,97	2,520	1,220,97	”	—	—
Gyttorps södra d:o	3,398,15	3,151,23	246,92	”	—	—
Gyttorps norra d:o	659,40	—	72,97	”	—	—
Hageby och Fibbhytte d:o	2,302,30	1,479,63	822,67	”	—	—
Lamfly d:o.....	702,10	—	205,45	”	—	—
I Qvistbro socken Kronobergs d:o	2,416,57	2,025,10	391,47	”	—	—
I Ramsbergs socken Stråssa d:o	11,786,95	—	1,673,35	1861 1862 1863 1864 1865	42,188 45,000 49,667 45,394 37,687	1,687,52 1,800 1,986,68 1,815,76 1,507,48
I Hjulsjö socken Ånsjö och Kalkklinte d:o.....	1,889,38	—	332,76	1861 1862 1863 1864 1865	6,520 7,862 12,601 7,040 5,000	195,60 235,86 378,03 211,20 150
I Lerbäcks socken Essböhle d:o	546	—	—	1861—65	11,300	339
I Lerbäcks och Svennevads socknar Emme och Lerbäcks d:o.....	2,640,40	—	—	”	54,600	1,638
Socken-Allmänning: Stora Mellösa	1,056,30	—	—	1861 1862 1863 1864 1865	10,000	300

Tab. N:o 5.

DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
År.	Björnar.	Vargar.	Lodjur.	Jerfvar.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Mårdar.	Belopp af utbetald belöning. R.dr R.mt.
1861	—	—	—	—	30	2	27	—	—
1862	—	—	—	—	74	4	48	1	—
1863	—	—	—	—	102	2	60	—	—
1864	—	—	—	—	58	3	30	1	—
1865	—	2	2	—	431	23	705	—	2,872
Summa	—	2	2	—	695	34	870	2	2,872

Anm. De 1861—1864 här ofvan upptagne rofdjur äro alla dödade af Jägeri-staten inom Länet.

Till Tab. N:o 6 AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ej varit i tillfälle att meddela några upplysningar.

GRUFVOR, BERGVERK, BRUK, FABRIKER

1.	2.	3.	4. 5. 6. 7.				8.	9. 10. 11.		12.	13. 14. 15. 16. 17. 18.						19.				
			Antal Fabriker	Drifkraft be- stående af				Antal begagnade redskap.	Ägare eller innehafvare.		Mästare.	A r b e t a r e						Summa.			
				i gång.	ej begagnade.	kreatur.			ånga eller varmluft.			Begagnade hästkrafter.	Ensam ägare eller innehaf- vare.	Bolag.	öfver 18 år				under 18 år.		
			Under året.					Antal.			m.				q.	m.		q.	m.	q.	Antal.
Särskilda slag af inrättningar.																					
I Städerna.																					
Bresiljefabrik	1	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2		
Färgeri, med 3 spinnerier och 2 valkar	1	—	—	—	1	10	16	1	—	—	1	15	3	—	—	—	—	—	19		
Färgerier	7	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7	6	—	—	—	—	—	—	13		
Galvanoplastisk fabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	4	—	—	—	—	1	6		
Garfverier	5	1	—	—	—	—	—	5	—	1	6	51	—	—	—	—	1	—	58		
Handskfabrik	8	—	—	—	—	—	—	8	—	—	8	19	—	—	—	—	—	—	27		
Kammar-orgelfabriker	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	4		
Kammar-orgelfabriker	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	7		
Kemisk fabrik	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2		
Korgfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2		
Linneväfnadsfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2		
Metallfabrik	1	—	—	—	—	—	3	1	—	—	1	16	—	—	—	—	2	—	19		
Pianofabriker	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	6		
Reparationsverkstad	1	—	—	—	1	—	20	—	—	1	—	36	—	—	—	—	2	—	38		
Sejlarefabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3		
Spegelfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	6	—	—	—	—	1	—	8		
Stärkelsefabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	4	—	—	—	—	—	6		
Talgljusfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	5	—	—	—	—	—	7		
Tapetfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	5	—	—	—	—	4	—	10		
Tobaksfabrik	1	—	—	—	1	6	—	1	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	6		
Tändsticksfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	46	54	—	—	—	31	49	181		
Urfabriker	6	—	—	—	—	—	—	6	—	—	6	4	—	—	—	—	1	—	11		
Vagnfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	24	—	—	—	—	—	—	25		

No 7 a.

OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
Särskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens kvantitet.									Ägares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Skålp.	Stycken.	Fot.	Par.	Rullar.	Lådor.	Kapslar.	Värde i R:dr R:mt.		
								af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
Bresilja	78,000	—	—	—	—	—	—	—	5,100	5
{ Diverse färggods	—	—	—	—	—	—	—	—	30,000	} 80
{ Spinning af 18,000 G ullgarn	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	
Ej uppgifvet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60
Diverse fabrikater	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	15
{ Smorläder	86,300	—	—	—	—	—	—	—	} 195,786	} 224
{ Sulläder	47,579	—	—	—	—	—	—	—		
{ Skinn	15,050	—	—	—	—	—	—	—		
Ëj uppgifvet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118,50
Handskar	—	—	—	1,500	—	—	—	—	1,700	2
{ Orgelharmonier	—	12	—	—	—	—	—	—	} 5,000	} Ej särskildt be- skattadt.
{ Accordion	—	350	—	—	—	—	—	—		
{ Sodavatten, mineralvatten och diverse fa- brikater	—	—	—	—	—	—	—	—	2,700	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	7
{ Damast	—	—	700	—	—	—	—	—	} 1,500	} 5
{ Drällsväfnad	—	—	1,175	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	30,000	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9,900	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	86,685	Ej särskildt be- skattadt.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,000	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000	30
Stärkelse	15,200	—	—	—	—	—	—	—	4,200	12
Talgljus	140,000	—	—	—	—	—	—	—	60,000	30
Tapeter	—	—	—	—	34,500	—	—	—	21,300	Ej särskildt be- skattadt.
Snus	200,000	—	—	—	—	—	—	—	100,000	90
{ Eldon	—	—	—	—	—	10,638,300	—	—	} 104,914	} 153
{ D:o	—	—	—	—	—	—	3,962,000	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,100	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	40,000	40

Tab. N:o 7 b.

HANDTVERKARE OCH IDKARE AF ANNAN NÄRING SAMT DERAS ARBETARE ÅR 1865.

På Landsbygden.						I Städerna.					
1.	2.		3.		6.	1.	2.		3.		6.
De särskilda klasserna af handtering.	Handverkare och Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.	De särskilda klasserna af handtering.	Handverkare och Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	m.	q.	m.	q.			m.	q.	m.	q.	
Bagare.....	2	—	1	—	8	Bagare.....	10	—	10	4	88
Bleckslagare.....	1	—	—	—	2	Barberare.....	1	—	2	—	12
Bokbindare.....	1	—	—	—	1	Bleckslagare.....	6	1	12	—	35
Bryggare.....	3	—	2	—	13	Bokbindare.....	13	1	16	—	61
Byggmästare.....	11	—	—	—	61	Bryggare.....	9	—	13	—	205
Bälgmakare.....	1	—	—	—	2	Bundtmakare.....	1	1	3	2	12
Gjutare.....	4	—	—	—	14,45	Byggmästare.....	3	—	—	—	60
Glasblåsare.....	16	—	—	—	32,50	Fotograf.....	1	—	—	1	12
Handskmakare.....	1	—	—	—	1	Gelbgjutare.....	3	—	9	—	33
Kakelugnsmakare.....	2	—	—	—	3	Gevärssmed.....	1	—	—	—	3
Kopparslagare.....	7	—	1	—	22	Glasmästare.....	4	—	2	—	12
Murare.....	24	—	—	—	41,50	Guldsmeder.....	7	—	8	—	77
Målare.....	12	—	1	—	14	Handskmakare.....	3	—	—	1	6
Notbindare.....	2	—	—	—	2	Hattmakare.....	8	—	15	1	82
Orgelbyggare.....	2	—	—	—	2	Instrumentmakare.....	1	—	—	—	3
Pappersmästare.....	1	—	—	—	7	Kakelugnsmakare.....	5	1	13	—	52
Pistolsmeder.....	2	—	—	—	3	Kammakare.....	2	—	4	—	7
Plogmakare.....	1	—	—	—	2	Klensmeder.....	13	—	13	—	87
Sadelmakare.....	7	—	—	—	14	Kopparslagare.....	11	—	11	—	71
Skomakare.....	212	—	57	—	341,50	Murare.....	38	—	—	—	56
Skräddare.....	135	—	48	—	185	Målare.....	18	—	31	—	111
Slagtare.....	1	—	—	—	1	Mätare.....	1	—	—	—	1
Smeder *).....	288	—	—	—	1,159,33	Nålmakare.....	1	—	3	—	9
Snickare.....	78	—	14	—	92,50	Orgelbyggare.....	2	—	2	—	27
Spiksmider.....	24	—	—	—	35	Perukmakare.....	1	—	1	—	7
Stenhuggare.....	8	—	—	—	8	Repslagare.....	7	—	5	—	36
Tegelslagare.....	27	—	—	—	40,30	Sadelmakare.....	12	—	19	—	62,50
Trädgårdsmästare.....	32	—	—	—	52,50	Skomakare.....	46	—	56	—	207
Tunnbindare.....	1	—	—	—	1	Skorstensfejare.....	2	—	3	—	12
Urmakare.....	4	—	—	—	5	Skräddare.....	41	—	65	1	255,50
Vagnmakare.....	3	—	—	—	4	Slagtare.....	2	—	2	—	41
						Smeder *).....	4	—	3	—	14
						Snickare.....	37	—	47	—	166
						Sockerbagare.....	3	1	3	1	49
						Svarfvare.....	3	—	1	—	11
						Tapetserare.....	2	—	1	—	12
						Tegelslagare.....	2	—	—	—	2
						Tenngjutare.....	1	—	1	—	4
						Tunnbindare.....	3	—	1	—	16
						Urmakare.....	3	—	4	1	13
						Vagnmakare.....	4	—	9	—	25
Summa	913	—	124	—	2,170,58	Summa	335	5	388	12	2,055

*) Häruti inberäknade äfven Bruksmederna.

De, som idka nubbsmide såsom binäring, men därför icke äro påförde särskild bevilling, äro här icke upptagne.

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIER OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Särskilda slag af vägar.	L ä n g d i m i l				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriernas antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade med skjutsstationer försedde vägar	af fulländade och afsyade nya vägar	af omlagde eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nya vägar		omlagde eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	till kungs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna vägar.....	85,483	82,028	—	0,094	—	—	3,100	3,775	41	1861	1,064	38,397
Häradsvägar.....	56,913	12	0,361	—	150	1,047	—	—	3	1862	644	35,428
Socknevägar.....	26,583	2,125	—	—	—	—	—	—	1	1863	460	23,722
I Städer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1864	553	23,455
										1865	692	23,643
Summa	168,979	96,153	0,361	0,094	150	1,047	3,100	3,775	49	—	3,413	144,645
Gästgifverier med skjutsentreprenad.....									46			148,058

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART ÅR 1865.

1.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nyläster						
	Seglande		Med ångmaskin försedde			Besättning.		Seglande		Med ångmaskin försedde			Besättning	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häst-kraft.	Skep-pare.	Sjö-folk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häst-kraft.	Skep-pare.	Sjö-folk.
Landsbygden.....	56	709	6	—	33	62	122	56	709	6	—	33	62	122
Städerna: Örebro.....	8	130,23	3	70,63	79	3	26	8	130,23	3	70,63	79	3	26
Askersund.....	1	7	2	101	60	4	22	1	7	2	101	60	4	22
Summa för Städerna	9	137,23	5	171,63	139	7	48	9	137,23	5	171,63	139	7	48
Summa för hela Länet	65	846,23	11	171,63	172	69	170	65	846,23	11	171,63	172	69	170

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Å landsbygden.				Bevilling i och för rörelsen.	I städerna.				Bevilling i och för rörelsen.
	Handlande.		Betjening.			Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.		Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe.....	69	8	27	1	319,50	136	31	96	21	2,898
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfve eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor.....	12	—	—	—	71	5	3	—	—	<small>År såvaktigt beskattade härfor.</small>
Summa	81	8	27	1	390,50	141	34	96	21	2,898

Tab. N:o 10.

HEMMAN, JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR M. M., ÅR 1865.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid periodens slut.		H e m m a n.			A n t a l				Taxeringsvärde sista året. R:dr R:mt.	År.	Tomter.		Antal nybyggde bopningshus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr R:mt.				
		Mantal		Brukningsdelar.	jordtorp.	ryttare- och båtsmans-torp.	backstugor.	andra lägenheter.			bebyggde.	obebyggde.		Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.	
		oförmedlade.	nuvarande.																				Q v a d r a t r e f.
Landsbygden.																							
A) Krono-egendomar.																							
1) Under allmän disposition.																							
a) Kungs- och Kungsladugårdar																							
b) Säterier																							
c) Hemman																							
d) Boställen																							
e) Jordlägenheter																							
f) Fiskerier																							
g) Verk och Inrättningar																							
2) Under enskild disposition.																							
a) Säterier																							
b) Hemman																							
c) Jordlägenheter																							
d) Fiskerier																							
e) Verk och Inrättningar																							
B) Skatte-egendomar.																							
a) Boställen																							
b) Säterier																							
c) Hemman																							
d) Jordlägenheter																							
e) Fiskerier																							
f) Verk och Inrättningar																							
C) Frälse-egendomar.																							
a) Boställen																							
b) Säterier och ladugårdar																							
c) Rå- och Rörshemman																							
d) Hemman																							
e) Jordlägenheter																							
f) Fiskerier																							
g) Verk och Inrättningar																							
Summa		3,003,429	2,878,187	12,913	4,610	716	1,846	694	89,023,381														

Örebro län.

Tab. N:o 10.

44

Tab. N:o II.

LAGA SKIFTEN UNDER ÅREN 1861—1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.			
											A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																	
År.	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.			Qvarboende delägarers						Utflyttande delägarers					Summa skiften.	Skiftade kvadratref.					Utgifter till Landtmätare och gode män. R:dr.	Öfrige beräknade utgifter. R:dr.					
		Antal.	Oformelade.	Nuvärande.	Skiftes-antal.					Summa.	Skiftes-antal.						Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.			Impedimenter.	Summa.			
					1.	2.	3.	4.	öfrer		4.	1.	2.	3.	4.											öfrer	4.	
1861 ..	17	21	—	35½	42	43	18	—	—	103	30	33	14	—	—	77	320	12,620	6,995	1,818	40,649	3,831	65,913	27,486,10	123,431,95			
1862...	14	10	—	12½	30	8	5	—	—	43	4	19	3	—	—	26	112	7,078	2,506	1,110	11,345	229	22,268	8,325,68	14,957,20			
1863 ..	13	17	—	17½	32	17	13	—	—	62	17	8	2	—	—	27	144	7,880	5,934	735	25,371	1,055	40,975	15,387,45	32,878,27			
1864 .	8	12	—	20¼	22	17	13	3	—	55	4	9	21	—	—	34	192	8,371	5,602	749	26,692	853	42,267	15,683,13	24,846,00			
1865	5	10	—	7¾	9	7	4	—	—	20	8	4	1	—	—	13	54	3,144	1,361	346	12,234	52	17,137	7,067,84	8,344,64			
Summa	57	70	—	93¾	135	92	53	3	—	283	63	73	41	—	—	177	822	39,093	22,398	4 758	116,291	6,020	188,560	73,950,20	204,458,06			

Anmärkning.

Medeltalet af sökta laga skiften har således utgjort åren 1861—65 på hvarje år,	11:	det utgjorde deremot under åren 1856—60 på hvarje år	44.
» afslutade »	»	»	92.
» skiftade, nu varande mantal	»	»	34½.
» skiftade kvadratref	»	»	79,595.
» utgifter till Landtmätare och gode män R:dr R:mt	»	»	24,419.
» öfriga beräknade utgifter	»	»	53,785.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
		A f k o r t a d.					Anordnad eller	
		1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1861.	1862.
Stats-medel.								
Ordinarie ränta.....	R:dr R:mt.	722,17	783,85	757,31	420	418,75	206,249,78	230,657,89
Afradsspanmål.....	» »	—	—	—	—	—	18,759	—
Kronotionde.....	» »	0,75	0,75	0,76	0,76	0,74	56,423,67	59,026,92
Arrende-medel.....	» »	—	—	—	—	—	5,017,11	4,769,22
Sjette hufvudtitelns besparings-medel.....	» »	—	24,76	—	—	—	70,05	24,99
Sjunde » ».....	» »	—	—	—	—	—	—	—
Nionde » ».....	» »	—	—	—	—	—	—	—
Tiondetackjern.....	» »	—	—	7,331,07	—	—	19,855,03	20,236,34
Silvertionde.....	» »	—	—	714,95	—	428,57	—	—
Kopparränta.....	» »	5,775,90	8,878,10	7,704,49	—	—	10,325,70	6,685,75
Svafvel, Vitriol och Rödfärgstionde.....	» »	—	—	—	7,70	4,86	713,84	745,31
Mantalspenningar.....	» »	3,157,05	1,274,27	1,517,30	756,20	775,82	23,490,78	24,678,30
Bötesmedel.....	» »	5,165,20	7,410,67	6,693,39	6,628,32	7,562,53	15,075,96	15,282,79
Tillfälliga rust- och rotevakansafgifter.....	» »	—	2,68	—	—	—	287,88	202,70
Rotefrihetsafgift.....	» »	—	—	—	—	—	5,738,79	4,716,77
Båtsmansvakansafgift.....	» »	—	—	—	—	—	873	756,90
Skogsplanterings-medel.....	» »	—	791	—	—	—	603,50	1,560,03
Trosspassvolansafgift.....	» »	—	—	—	—	—	1,591,25	1,591,25
Stämpelpappersmedel.....	» »	—	—	—	—	—	265,14	2,237,41
Hittegods-medel.....	» »	—	—	—	—	—	—	80,35
	Summa	14,821,05	19,166,08	24,719,27	7,812,98	9,191,25	365,340,48	373,252,22
Riksgälds-medel.								
Allmän bevilling.....	R:dr R:mt.	3,157,37	859,92	1,097,81	1,010,46	1,079,39	88,264,66	116,437,39
Riksgäldskontorets låncbidrag till befordrande af odlingsföretag.....	» »	—	—	—	—	—	2,574	2,574
	Summa	3,157,37	859,92	1,097,81	1,010,46	1,079,39	90,838,66	119,011,39
Diverse Verks medel.								
Bränvinsutskänknings- och minuterings-afgift.....	R:dr R:mt.	2,440	3,040	820	420	720	45,042,16	43,670,48
Wadstena krigsmanshuskassas medel.....	» »	4,50	2	—	—	—	287,43	239,57
Riddarhusafgift.....	» »	—	5	5	—	—	400	460
Kurhusafgift.....	» »	280	373,81	404,54	623,24	667,81	8,592,12	13,979,84
Folkskoleafgift.....	» »	635,68	559,81	582,70	741,28	773,03	20,245,44	21,258,76
Jagtkassemedel.....	» »	—	62,50	13,75	5	10	80,28	155,49
Askers härads skogsplanterings-kassas medel.....	» »	—	—	—	—	—	161,28	253,96
Örebro Läns brandstods-bolags medel.....	» »	14,50	5,22	4,91	10,43	28,96	29,711,05	22,657,31
Beväringsmanskapets invalid- och pensionsfondsmedel.....	» »	—	—	—	2,50	2,50	—	7,50
Brobyggnads-medel.....	» »	—	—	—	—	—	—	—
Riksdagsmans-arfvode.....	» »	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	3,374,68	4,048,34	1,830,90	1,802,45	2,202,30	104,519,76	102,682,91
Annorstädes debiterade medel.								
Stockholms allmänna barnhusmedel.....	R:dr R:mt.	—	—	—	—	—	1,379,47	1,440,58
Regementskrifvares uppbördsrester.....	» »	116,04	114,95	43,77	23,72	47,85	6,791,37	6,824,50
	Summa	116,04	114,95	43,77	23,72	47,85	8,171,84	8,265,08
	Summa Summarum	21,469,14	24,189,29	27,691,75	10,649,61	12,520,79	568,870,24	603,211,60

No 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantierna från föregående år.				
1863.	1864.	1865.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.
231,901,74	221,340,61	220,442,90	27,70	—	3,78	—	0,22	206,999,65	231,441,74	232,662,83	221,760,61	220,861,85
—	—	—	—	—	—	—	—	18,759	—	—	—	—
58,622,09	58,770,77	57,463,99	—	—	—	—	—	56,424,40	59,027,67	58,622,85	58,771,53	57,464,73
4,770,54	4,278,39	4,327,27	180,58	180,58	180,58	180,58	180,58	5,197,69	4,949,80	4,951,12	4,458,97	4,507,85
—	46,74	—	24,76	—	—	—	—	94,81	49,15	—	46,74	—
—	98,18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98,18	—
22,84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,84	—	—
18,330,25	22,776,14	20,777,71	7,331,07	7,331,07	1,210,66	1,985,71	1,819	27,186,10	27,567,41	26,871,98	24,761,85	22,596,71
2,169,69	7,340,80	3,683,14	—	3,741,11	6,118,39	3,214,27	1,988,74	—	3,741,11	9,008,03	10,554,57	6,100,45
4,126,66	4,465	4,916,36	—	—	—	—	—	16,101,60	15,563,85	11,831,15	4,465	4,916,36
657,42	681,93	680,99	—	—	73,29	15,55	—	713,84	745,31	730,71	705,18	685,85
25,190,95	22,979,90	23,117,98	124,42	138,20	179,30	218,20	325,20	26,772,25	26,090,77	26,887,55	23,954,30	24,219
11,989,15	10,184,54	11,812,53	5,069,75	5,028,03	4,333,18	4,578,19	3,155,85	25,310,91	27,721,49	23,015,72	21,391,05	22,530,91
420,26	132,06	243,82	—	—	—	—	—	287,88	205,38	420,26	132,06	243,82
5,528,96	5,124,96	5,433,45	—	—	—	—	—	5,738,79	4,716,77	5,528,96	5,124,96	5,433,45
786,47	759,27	793,90	—	—	—	—	—	873	756,90	786,47	759,27	793,90
1,594,81	730,85	942,20	791	—	—	—	—	1,394,50	2,351,03	1,594,81	730,85	942,20
1,591,25	1,591,25	1,591,25	—	—	—	—	—	1,591,25	1,591,25	1,591,25	1,591,25	1,591,25
—	—	—	—	—	—	—	—	265,14	2,237,41	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	80,25	—	—	—
367,703,08	361,300,84	356,227,49	13,549,28	16,418,99	12,099,18	10,192,50	7,469,59	393,710,81	408,837,29	404,521,53	379,306,32	372,888,33
100,778,85	102,855,27	102,675,01	301,10	338,21	355,03	598,02	709,42	91,723,13	117,635,52	102,231,69	104,463,85	104,463,82
2,574	4,206	4,206	—	—	—	—	—	2,574	2,574	2,574	4,206	4,206
103,352,85	107,061,37	106,831,01	301,10	338,21	355,03	598,02	709,42	94,297,13	120,209,52	104,805,69	108,669,85	108,669,82
40,745,30	41,500,29	39,519,46	—	—	—	120,74	—	47,482,16	46,710,48	41,565,30	42,041,03	40,239,46
316,51	215,42	269,11	45,33	80,48	21,99	49,56	41,33	337,26	322,05	338,50	264,98	310,44
495	500	510	—	5	5	5	5	400	470	505	505	515
14,472,87	19,151,70	19,259,09	40,80	68,15	91,89	159,20	241,05	8,912,92	14,421,80	14,969,30	19,934,14	20,167,95
21,937,58	22,969,46	23,116,37	100,19	116,82	147,94	212,20	323,60	20,981,31	21,935,39	22,668,22	23,922,94	24,213
43,50	41,87	2,16	—	—	10	10	—	80,28	217,99	67,25	56,87	12,16
263,48	381,92	177,80	—	—	—	—	—	161,28	253,96	263,48	381,92	177,80
23,722,29	25,039,73	31,788,18	5,40	2,28	12,95	24,22	27,46	29,730,95	22,664,81	23,740,15	25,074,38	31,844,60
5	2,50	2,50	—	—	—	—	—	—	7,50	5	5	5
—	325,56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	325,56	—
—	—	2,118,57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,118,57
102,001,53	110,128,45	116,763,24	191,72	272,73	289,77	580,92	638,44	108,086,16	107,003,98	104,122,20	112,511,82	119,603,98
1,429,80	1,434,12	1,401,59	—	—	—	—	—	1,379,47	1,440,58	1,429,80	1,434,12	1,401,59
7,723,95	7,178,17	6,260,33	—	0,49	0,49	—	95,44	6,907,91	6,939,94	7,768,21	7,201,89	6,403,62
9,153,75	8,612,29	7,661,92	—	0,49	0,49	—	95,44	8,287,38	8,380,52	9,193,01	8,636,01	7,805,21
582,211,21	587,102,95	587,533,66	14,042,10	17,030,42	12,744,47	11,371,44	8,912,89	604,381,48	644,431,31	622,647,43	609,124	608,967,34

Tab. No 13.

SPARBANKERNA.

1. År.	2. 3. 4. 5.					6. 7. 8. 9.				10. 11. 18. 19. 20. 21.							
	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delägarna efter deras vid hvarje års slut inestående behållning.							
	tillkomne nya delägare.	afgånge delägare.	insatt belopp.	i räkenskaperna godgjord ränta & delägarnes kapital.		uttaget belopp.	qvarstående delägare.	inestående behållning, tillhörande delägarna.		befintligt öfverskott (grund- och reservfond, räntevinster m. m.)	Summa af kolumnerna N:is 8 och 9.	Behållning i Sparbank:		1864.		1865.	
				Antal.	R:dr R:mt.			R:dr R:mt.	R:dr R:mt.			Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.
1860.....	—	—	—	—	—	7,606	1,139,538	94,559	1,234,097	under 1 R.dr..... fr. 1 t. o. m. 10 R.dr	230	93,91	257	110,40			
1861.....	1,130	761	228,340,35	56,119,02	217,463,91	7,988	1,207,340,01	103,461,21	1,310,701,22	" 10—25 "	1,219	6,266,40	1,477	8,873,15			
1862.....	1,097	726	220,599,48	59,766,38	206,327,15	8,357	1,281,350,77	114,450,76	1,395,801,53	" 25—50 "	1,119	18,184,55	1,288	21,518,87			
1863.....	966	786	194,901,77	63,161,40	252,240,69	8,537	1,287,303,27	125,056,16	1,412,359,43	" 50—100 "	963	34,182,56	1,088	40,831,98			
1864.....	827	1,273	160,109,46	60,928,52	228,216,68	8,091	1,275,682,55	129,309,05	1,404,991,60	" 100—200 "	963	67,022,71	1,156	79,166,13			
1865.....	1,146	832	271,112,74	67,417,85	250,887,01	8,405	1,358,615,23	126,591,41	1,485,206,64	" 200—300 "	1,079	145,194,21	1,239	170,795,73			
										" 300—400 "	554	134,630,88	627	152,285,82			
										" 400—500 "	311	106,573,91	359	127,515,70			
										" 500—1000 "	195	88,496,59	213	94,745,34			
										utöfver 1000 "	455	317,974,73	475	343,913,72			
										Summa	183	253,052,51	226	318,837,49			
											Summa	7,271	1,171,672,96	8,405	1,358,594,23		

I saknad af fullständiga primäruppgifter är Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke i tillfälle att kunna lemna uppgifter till kolumnerna 12—17. Uppgifter till kolumnerna 18—19 saknas för Sparbanken i Askersund. Uppgifterna från Kräcklinge Sparbank enligt kolumnen 8 öfverensstämma icke med summorna af kolumnerna 19—21.

Tab. No 14.

FATTIGVÅRDEN.

1. År.	2. 3. 4.		5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.								15. 16. 17.			18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.										
	Fattigvårdssamhället		Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens inkomster. R:dr R:mt.										
	med gemensamt fattigvård.	med fattigvården roteris delad.	Antal rotar.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	Afkastning af egendom, kollekt m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.	Summa utgifter i och för fattigförsörjning. R:dr R:mt.
			m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	af stats-medel.	af annat fattigvårdssamhälle.												
1861.....	47	19	194	50	80	247	312	515	383	362	775	1,124	1,899	931	1,960	2,891	33,192,66	13,520,98	14,434,62	56,316,75	428,40	473,24	118,366,65	132,356,08
1862.....	47	19	194	51	85	254	322	541	397	364	804	1,159	1,963	1,051	2,059	3,110	34,462,83	14,496,85	12,624,24	62,989,15	1,077,74	437,90	126,088,21	137,260,68
1863.....	46	20	200	51	89	255	353	597	459	420	901	1,272	2,173	958	2,040	2,998	35,617,84	18,085,95	51,099,58	31,944,37	760,63	469,78	137,978,15	145,115,39
1864.....	47	19	173	51	101	262	353	599	495	442	949	1,303	2,252	996	2,113	3,109	26,039,50	19,023,13	88,432,06	23,197,32	649,23	427,86	157,768,60	164,058,77
1865.....	49	17	151	51	97	257	373	648	501	467	971	1,372	2,343	1,059	2,197	3,256	24,278,76	21,598,58	90,087,67	19,017,01	505,57	1,183	156,670,59	161,417,79